

Ateneus

Cultura de proximitat

NÚM. 27 / OCTUBRE 2022 / 5 € / Federació d'Ateneus de Catalunya

ELISENDA ROCA

Entrevista al Cercle Catòlic de Gràcia

«EL CERCLE HA
ESTAT **SEMPRE**
PRESENT A LA
MEVA VIDA,
DES QUE VAIG
NÉIXER»

● EL RESSORGIMENT DEL TENIS TAULA

En els últims anys, ha augmentat la pràctica d'aquest esport en els ateneus, molts dels quals competeixen de manera oficial.

● LA FORMACIÓ ALS ATENEUS

«Cal orientar bé les formacions, aportant el valor afegit i la forma de fer ateneista; que la gent sàpiga que està en un ateneu».

● EL REpte D'ASSOCIAR-SE AL SEGLE XXI

Roger Buch opina que la gent continua agrupant-se per fer activitats alhora que es consolida l'«associat consumista».

4 en portada
Elisenda Roca
«El Cercle ha estat sempre present a la meua vida, des que vaig néixer»

10 en línia
Maite Esteve
Què hem de fer per reforçar els vincles entre el món empresarial i cultural?

12 terra d'ateneus
Joan Domènech Moner
El Casinet de Lloret de Mar i els seus precedents

18 l'aparador
Ateneu Popular de Ponent: «El dret al bon morir»
Comú de Particulars: «Història i Patrimoni del Pallars»

20 a mà alçada
Ferran Blancafort
Compartir és una obra inspirada en el Casino de Vic

21 columna d'opinió
Jordi Bordes
A platees plenes

22 parlem-ne
Núria Guiu
«Cal permetre que l'experiència a través del cos sigui una forma de coneixement»

26 el reportatge
Alba Cuenca
Tradició que torna: El tenis taula als ateneus

34 interessos comuns
La formació als ateneus
«La formació ha de seguir sent un element identitari per als ateneus»

39 columna d'opinió
Teresa Ferré
Drets Humans, arxius i memòria democràtica

40 opinió
Roger Buch
El repte d'associar-se al segle XXI

43 notes d'actualitat
• Els Ateneus som essencials!
• X Beca Terra d'Ateneus
• Cicles artístics als ateneus de Girona i Lleida

44 en clau política
Francesc Xavier Vila
«A Catalunya, el català hauria de ser *primus inter pares*»

46 camins de cultura
Glòria Prunés
Reus, una ciutat amb geni

48 protagonistes
Montserrat Jané
La taquillera que va veure Serrat en calçotets

50 ADN ateneista
Pablo Larraz
«M'agrada molt haver pogut guiar grups i veure que la gent és feliç cantant»

PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
EDITA: Federació d'Ateneus de Catalunya
DIRECCIÓ: Víctor Porres
COORDINACIÓ: Sílvia Espinach i Cristina Belmonte
REDACCIÓ: Sílvia Espinach, Víctor Porres, Glòria Prunés i Arnau Sorribes
CONSELL EDITORIAL: Victòria Almuni, Montse Ayats, Carme Canet, Toni Forteza, Glòria Prunés, Ferran Rella i Pau Rodríguez
FOTOGRAFIES: Toni Galitó, Lluís Bou, arxiu FAC i d. A
FOTOGRAFIA DE PORTADA: Toni Galitó

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO: Maite Esteve (Fundació Catalunya Cultural), Joan Domènech Moner (Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana), Ateneu Popular de Lleida, Comú de Particulars, Ferran Blancafort, Jordi Bordes, Alba Cuenca Sánchez, Roger Buch i Teresa Ferré.

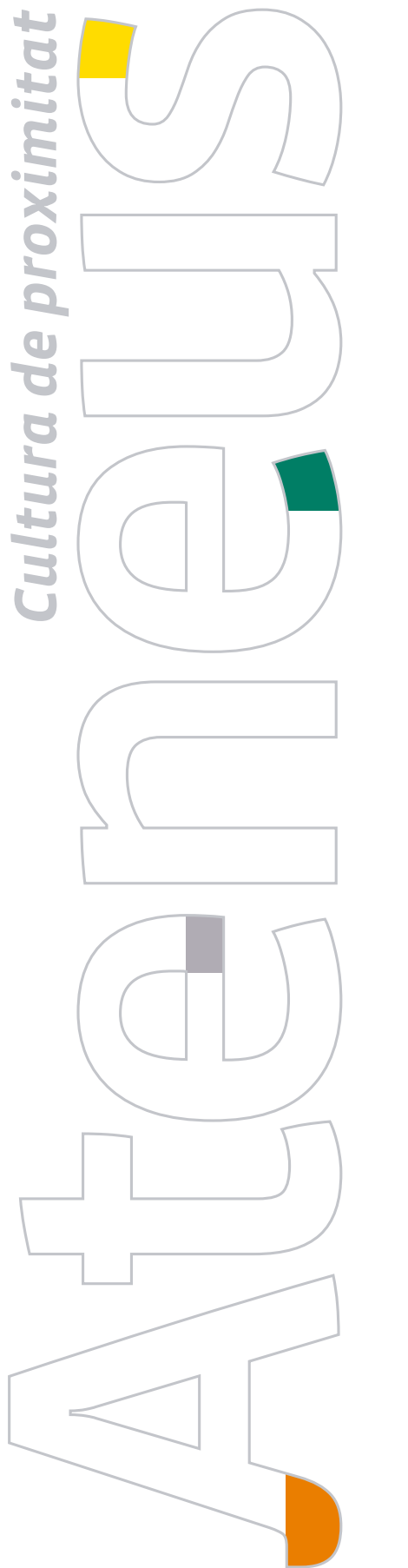
AGRAÏMENTS: Elisenda Roca, Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, Recomana.cat, Núria Guiu, Montse Ayats (Casino de Vic), Xavier Folch (Lluïsos de Gràcia), Miquel Canadell (L'Aliança de Lliçà), Xavi Soler (Lluïsos d'Horta), Mercè Mañé (Centre Catòlic de Sants), el Centre de Gràcia, Jesús Monera (Cercle de Gràcia), Antoni Sayol (Casal Catòlic de Sant Andreu), Francesc Asensio (Tennis Taula Sant Andreu), la Societat Cultural i Esportiva La Lira, el Foment Martinenc, l'Agrupació Congrés, Francisco Martín Hernández (CTT L'Avenç), Javier Aguado (La Unió de Mas Rampinyo), SCR El Ciervo, Miquel Canadell (L'Aliança de Lliçà d'Amunt), Ricard Martín (CTT La Lira Vendrellenca), Marcel Esteve, Arnau Prat (Grup Excursionista i Esportiu Gironí), Roser Guiteras (Centre Ateneu Democràtic i Progressista de Caldes de Montbui), Carles Cervera (Casino Menestral de Figueres), Lluís Montmany (Ateneu Arenyenc), Francesc Xavier Vila, M. Carme Just (Centre de Lectura de Reus), Albert Bermúdez (Orfeó Reusenc), Josep Maria Vallès (Germandat de Sant Isidre i Santa Llúcia), Joan Ciurana (Centre d'Amics de Reus), Reus Promoció (Ajuntament de Reus), Ermenegild Siñol, Montserrat Jané (Foment Cultural i Artístic de Molins de Rei), Pablo Larraz i K de Comunicació.

DISSENY I MAQUETACIÓ: Christian Saavedra (Branding Honesto)
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA: Contextual Serveis Lingüístics
IMPRESSIÓ: Repropap SL
DIPÒSIT LEGAL: B- 46681-2009

Si voleu rebre la revista *Ateneus*, adreceu-vos a:
Federació d'Ateneus de Catalunya
Tel. 93 268 81 30
ateneus@ateneus.cat
Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r. 08003 Barcelona
www.ateneus.cat

 @AteneusCatalunya
 @AteneusCat
 @AteneusCat

El contingut escrit o gràfic, tant d'aquesta publicació impresa com de la versió digital, no pot ser reproduït o enregistrat a través de cap tipus de suport sense l'autorització prèvia de l'entitat editora.

Motius per ser positius

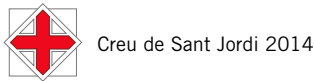
Després de gaudir —per fi!— d'un estiu com els d'abans de les mascaretes, estrenem una nova temporada en què confiem que tot anirà millor, malgrat que ens segueixin acompanyant la incertesa i la inestabilitat.

Com diu Jordi Bordes en la seva columna, «cal escampar aquell entusiasme que es produeix quan les llums de sala s'apaguen i s'intueix que el teló pujarà a les fosques». Ara toca ser positius, que no optimistes —la diferència entre aquests dos conceptes l'aclareix Elisenda Roca a la seva entrevista—, perquè la revista que teniu a les mans respira bones vibracions i convida a l'esperança.

Roger Buch ens presenta un got mig ple parlant del repte d'associar-se en ple segle XXI i, a l'apartat d'*Interessos Comuns*, comprovareu que la formació continua sent un dels principals motors dels ateneus, tant pel seu vessant social com pels recursos que genera i pel que implica de via d'entrada potencial de nous socis a les entitats. Igual que el tenis taula —objectiu d'*El Reportatge*— és una porta d'accés als molts ateneus que disposen de clubs i escoles orientades a la pràctica d'aquest esport.

Precisament, l'esport és una activitat que està a l'ADN dels ateneus des dels seus orígens, juntament amb altres referents com el cant coral. D'això últim en sap molt Pablo Larraz, que ens ha concedit una de les seves primeres entrevistes com a flamant director de l'Orfeó Català. Una primícia que, com la que ens desvetlla l'Elisenda Roca a la seva darrera resposta, ens enorgulleix per la confiança que inspira la revista *ATENEUS*.

Per tot això, comencem la nova temporada amb un somriure, com el de l'entranyable Montserrat Jané, la «protagonista» d'aquest número.

Entitat d'utilitat pública segons la resolució JUS/675/2013.

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Elisenda Roca

Entrevista a la periodista i escriptora, en el Cercle Catòlic de Gràcia

«EL FONAMENTAL ÉS APRENDRE A CONVIURE AMB GENT DIVERSA, PERÒ AMB INTERESSOS COMUNS»

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Toni Galitó**

Elisenda Roca (Barcelona, 1963) és periodista, escriptora i directora teatral. Es va donar a conèixer com a presentadora del concurs televisiu *Cifras y letras* (premi Ondas) i actualment és la veu en off de *Saber y ganar*. Ha conduït programes d'èxit tant a la TV —*A las diez en casa*, *La Tarda*— com a la ràdio —*Les tardes amb Elisenda Roca*, *Dies de Ràdio*— i ha col·laborat a RAC1, *Diari Ara* i *Catorze*. Ha escrit llibres sobre maternitat i obres infantils i juvenils, com *M'expliques un conte? o Misteri a Moltmort*. Es va iniciar com a actriu amateur al Cercle de Gràcia i ha dirigit espectacles professionals com *Misterioso asesinato en Manhattan* i *T'estimo, ets perfecte, ja et canviaré*.

Com vas fer cap al Cercle Catòlic de Gràcia?

No hi vaig fer cap de cap manera. Els que van fer cap aquí van ser els pares. El pare de la meva mare ja era tresorer del Cercle. Un amic del meu pare el va portar a fer teatre i aquí va conèixer la meva mare. D'alguna manera el Cercle ha estat sempre present a la nostra vida, des que vaig néixer. Tant la meva germana com jo, des de petites, sempre hem estat vinculades aquí. Sobretot per *L'Estel de Natzare*, és clar!

Llavors, la teva afició pel teatre ve de família?

Sí, sí! La meva mare havia estudiat a l'Institut del Teatre del carrer Elisabets. L'Adolfo Marsillach també va estudiar al mateix institut i, quan li va proposar a la meva mare si volia anar amb la seva companyia a Madrid, el meu avi li va dir que per sobre del seu cadàver, que encara gràcies que l'havia deixat estudiar teatre, i perquè la seva germana Teresa li havia insistit molt. Llavors les actrius eren considerades el pitjor. La veritat és que els meus pares eren molt bons actors, però només van fer teatre aquí al Cercle.

Feies cap altra activitat al Cercle a part del teatre?

També hi vaig participar en l'esbart. A mi m'agradava molt ballar i des de petita que feia dansa clàssica, ho trobava molt divertit. També vaig estar a l'Agrupament Escolta Josep Carner. Però el que a mi m'agradava era viure el món del teatre, però veient-lo des de darrere. Em fascinava veure les coses que passaven des de l'escenari, l'apuntador al coverol, els actors que entraven i sortien, com preparaven la trampeta per on havia de sortir el dimoni enmig de tot el fum... Això m'encantava, molt més que sortir jo.

No t'agradava sortir a escena?

No gaudia tant com, per exemple, la meva germana. Ella és una gran actriu que han perdut el teatre i el cinema. El meu germà i jo ens ho passàvem molt bé mirant-ho des de darrere. Els assajos, com els dirigien... Tot això era màgia. Les golfes ara estan netes, polides, renovades i pintades. Llavors estava el senyor García, que era l'escenògraf i pintava els decorats de peu amb un pinzell i uns carbons. Aquella olor de pintura, de pols, de suat, tota la barreja em semblava fascinant. Veure com es transformava la gent. A mi m'és fàcil fer de mi i, fins i tot, puc tenir un cert sentit de l'humor. Però la interpretació és un ofici que requereix molt talent per transformar-se en un altre. Admiro molt aquesta professió perquè sé l'esforç que comporta. Jo encara tinc el punt de l'Elisenda petita tímida.

En canvi, a la tele no ets tímida.

És que faig de mi, fent un paper! Ara presento un concurs, ara faig un debat, ara faig un article d'opinió. Soc jo, fent de jo en diferents papers, però no deixo de ser jo. No interpreto una altra persona, que és el que no sé fer.

Quant de temps has estat lligada assíduament al Cercle?

Fins fa molt poc, fins que ens hem fet realment molt grans. A veure, l'última obra que vaig fer com a actriu —que no sé per què li vaig dir que sí a la meva mare— va ser *El café de la Marina*, on vaig fer de Caterina. Després, als anys noranta, vaig dirigir un musical sobre *El Màgic d'Oz*, que va ser molt divertit. També, quan vaig tenir el meu fill, la Mercè Sesé em va preguntar si no li faria il·lusió sortir a la comèdia

L'Olla de Plaute. Tenia 4 anyets, feia de Cuiner 3 i tenia una frase. I jo, als assajos, pensant: «Ai, Déu meu!». Ell és músic i crec que li passa com a mi. Treu de dins el que ell sap.

Quins consideres que són els principals valors d'una entitat com el Cercle?

Crec que el fonamental és aprendre a conviure amb gent diversa, però amb interessos comuns. Diversos tipus de famílies. Aprendre diferents tipus de cultura, dansa, teatre... Recordo les sortides, com una mena de convivència familiar on hi havia molt bon rotllo. La convivència és fonamental. També hi havia una capella al centre on algunes persones anaven a missa, que no era el nostre cas. És la relació humana, aprendre a conviure.

En un món en què la virtualitat va guanyant terreny a les activitats presencials quin sentit tenen els ateneus?

Per molta gent que hi visqui, a un món virtual, enganxada a Instagram, TikTok o el que sigui, la gent té una necessitat... Quan s'acaba la jornada laboral, el Cercle s'omple i pots veure gent gran jugant a cartes amb joves. Hi ha d'altres assajant teatre, dansa... És un lloc on et sents segur. És un no parar de coses. Si tens un moment per pensar «Ara què faig? On vaig? Al Cercle!». Jo crec que això encara existeix aquí. Quan érem joves sempre hi quedaven. Hi havia bar, hi havia billar. Et senties de la família. Ara ja no forma part de la meua vida diària, però hi vinc sempre que puc. Igual vinc i hi ha gent jove que no reconec, però els pregunto qui són i em diuen: «Soc el fill de tal!». I jo: «Ah! Ja sé qui és!». Continua sent un lloc de referència. Al marge de les activitats, hi ha una vida social molt viva, molt rica, molt plena.

Tornant al tema del teatre, molts actors professionals han començat a ateneus.

Pepito Benet i Jornet sempre deia: «La majoria d'actors catalans han sortit de fer *Els Pastorets* o *L'Estel de Natzareb*». Jo també ho crec. I *La Passió d'Esparreguera*! És veritat, clar que sí, evidentment. Teatre amateur no vol dir teatre d'aficionats. Amateur és una persona que estima el teatre, però que no és professional. No viu de fer teatre. Hi ha gent que ha començat així i ha arribat molt alt.

« Al marge de les activitats, al Cercle hi ha una vida social molt viva, molt rica, molt plena »

En què creus que ha canviat la professió de periodista des que vas començar a estudiar fins a l'actualitat?

Jo crec que s'ha deformat molt la carrera. Qualsevol pot ser fotoperiodista... Només has d'anar amb un mòbil. Quantes vegades hem vist els mitjans demanant al públic si poden fer servir les seves imatges? Aquests periodistes amateurs enviant la imatge de l'accident, de l'incendi... Però això està bé, és un complement. No és el greu. El problema del periodisme és que no es fa periodisme. No s'informa, s'entreté. El periodisme no és entreteniment. Aquest és el problema del periodisme avui en dia.

Quina diferència hi ha entre ser positiva i ser optimista?

No es pot ser optimista en els temps que corren. Es tracta de donar-li la volta al mitjà. Una vegada la Remei Margarit, poetessa fundadora dels Setze Jutges, em va dir una cosa que em va fer molta gràcia: «Ser positiu és saber cosir aquestes esgarrinxades que et dona la vida; ser optimista és pensar que tot anirà bé». És una mica foll (*riu*). És com ser pessimista. Ja sabem que una minoria controla el món. I què fem? Quedar-nos a casa rondinant que el món és una merda o quedar amb els amics i passar una bona estona? Esperem que s'acabi el món? Prefereixo cosir l'esgarrinxada.

Què va representar per a tu *Cifras y letras*?

L'oportunitat de treballar a una gran casa. Jo venia de posar la primera pedra a Antena 3 TV a Madrid. *Los segundos cuentan* va ser un concurs on vaig jugar

« Teatre amateur no vol dir teatre d'aficionats: amateur és una persona que estima el teatre, però que no és professional »

i vaig fer el que vaig voler. Allà vaig aprendre i vaig experimentar amb la complicitat de l'equip. Quan el Joan Ramon Mainat em va fitxar per a *Cifras y letras*, va ser com passar d'estar de colònies a entrar a una gran universitat. Hi havia uns professionals que eren uns mestres, però també amb moltes ganes de passar-s'ho bé. Era una tele gran, de pes. La veritat és que m'ho vaig passar molt bé, amb tots.

Després de tant de temps donant la cara als concursos, com vius l'experiència actual d'aportar només la veu al *Saber y ganar*?

És una meravella. És anar on jo volia ser. És sortir de l'escenari i anar a la part de sota on és l'apuntador. Jo estic al darrere, a la meua *bat-cova* jugant amb la meua veu. Faig el que m'agrada. Mai li agrairé prou al Sergi Schaaff que em donés aquesta oportunitat de substituir el Juanjo Cardenal. Perquè jo no tenia gens d'interès a tornar a la tele a presentar res.

Ràdio versus televisió: què et posa més?

Si m'ho arribes a preguntar fa quinze anys, t'hagués dit que em donava igual: ràdio, tele, premsa... Avui dia, visca la ràdio. O millor, visca la veu. Amb l'edat, m'he tornat a ajuntar amb aquella nena petita que li feia vergonya que li fessin fotos, com encara me'n fa. Jo m'ho passo molt bé jugant amb la veu.

Creus que les dones estan ocupant més llocs rellevants als mitjans o encara estem lluny de la igualtat en aquest terreny?

No, encara falta molt. A penes hi ha directores de ràdio, és residual. La proa a les ràdios són els matins i encara falta molt. Per què la Gemma Nierga no està presentant un programa pels matins? No ho sé, però podria tranquil·lament, tot i que em sembla que està molt còmoda allà on està. La Lúcia Heredia, que ha marxat a Washington, és una magnífica periodista. La mateixa Silvia Intxaurren, molt bona. Hi ha un problema: dona i edat, però la Gemma Nierga ha demostrat que les dues coses són completament vàlides. A més, ha demostrat a tothom que es pot fer un programa pel circuit català de RTVE i triomfar amb ell. Cada dia aconsegueix que el que passa allà dins estigui a totes les xarxes. Per què? Perquè és una bona periodista. Molt bona. Sap combinar la cosa política amb l'entreteniment.

Quan vas passar a presentar *La Tarda* a BTV, el públic es va sorprendre de veure't a una tele local després d'haver triomfat a *prime time* a TVE?

M'ho vaig passar tan bé amb l'Adam i amb tot l'equip! Tothom estava molt engrescat i amb ganes de fer coses. Vam tenir uns convidats de categoria. Fins i tot vam reunir els quatre alcaldes que s'havien votat democràticament. Vaig pensar un programa en clau molt barcelonina. Es feia a un soterrani que ens van cedir, que vam folrar i que va quedar meravellós, amb banderoles i tal. Vaig ser molt feliç fent aquell programa cinc anys. Vam aconseguir audiències de sets i vuits. No donàvem crèdit: a BTV! Era realment un programa treballat, pensat. Saps què passa? Que no hi ha tele petita ni programa petit. Hi ha gent petita, de mentalitat petita.

Com veus el paper dels mitjans de comunicació local i comarcal en un món cada cop més globalitzat?

Que es poden fer molts bons programes. Tot és qüestió de no tenir una mentalitat petita. Hi ha gent molt capacitada que, si vol, pot tirar projectes endavant, encara que no disposin de grans mitjans. Fa falta enginy, talent, imaginació... I ganes. Si no tens ni ritme ni alegria, no aniràs enlloc. Però també fa falta que es sentin recolzats. Si la mentalitat és petita, el resultat serà petit. I és una llàstima, perquè treballar en xarxa és ideal. Per exemple, la Xarxa de Televisions Locals. Que l'espectador d'Olot no només sàpiga el que passa a sota de casa seva, sinó que també s'assabenti del que passa a Vilassar de Dalt!

« El problema del periodisme actual és que no es fa periodisme; no s'informa, s'entreté »

En la teva faceta dins del món de l'espectacle, hi ha un moment que et professionalitzes. Com vas fer aquest salt?

Em van proposar fer una obra de teatre professional, que era *Misterioso asesinato en Manhattan*, adaptada pel José Luis Martín sobre un guió cinematogràfic de Woody Allen. I els vaig dir: «Si la faig, fem-la a lo gran, eh? Al Tívoli!». La veritat és que la crítica no m'ho va perdonar. Tots, menys dos que van parlar bé de l'obra, es van posar amb mi. Com m'atrevia a fer una obra de Woody Allen? Només ho podia fer Woody Allen! La qüestió és que vam omplir el Tívoli cada dia. Potser no s'havien llegit les crítiques! (*riu*) Som un país petit. En el sentit que cantava el Llach, però també en el mal sentit. És un país molt destructiu a vegades amb la seva pròpia gent. En lloc de tenir la *grandeur* francesa i dir: «Quins il·lustradors tenim! Quins actors! Quines actrius!», a la que algú aixeca el cap, pam! Errada! Ens hem de treure de sobre aquest complex de petitesa que tenim aquí. Som un país petit.

És perquè ets una persona positiva que has escollit comèdies a l'hora de dirigir teatre professional?

M'agrada molt plorar al teatre també, eh! Però fixa't que la comicitat està infravalorada a tot el món. Els actors i directors reben premis i reconeixement bàsicament per obres dramàtiques, però hi ha obres còmiques magnífiques que no han rebut mai un Oscar. A mi m'agraden molt els drames, però també m'encanta l'alta comèdia, la comèdia intel·ligent. M'agrada l'humor incisiu, que mossega. Com la proposta de La Calòrica, i de tantes altres companyies actuals.

I, en l'àmbit literari, per què esculls la temàtica infantil?

Perquè m'hi va portar la ràdio! L'Eugènia Broggi, des de l'Editorial Empúries, es va posar en contacte amb mi i em va preguntar: «Aquests contes que expliques a la ràdio, els escrius tu? No podríem fer alguna cosa?». I a partir d'aquí va sortir *M'expliques un conte?*, que, al principi, venia amb un CD. Així vaig entrar i ja no vaig parar.

« Ens hem de treure de sobre aquest complex de petitesa que tenim al país »

Misteriós assassinat a Manhattan (2006)

T'estimo, ets perfecte, ja et canviaré (2013)

73 raons per deixar-te (2015)

Com es posiciona la literatura infantil davant d'altres alternatives d'oci com els videojocs o les plataformes digitals?

Jo crec que depèn de les famílies, però la literatura infantil està salvada. És un tema complex. Depèn si als nens els aparquen amb un mòbil perquè no molestin i no els ensenyen a conuiu i a parlar. Tot això a mi em fa molta pena. Quan veig un nen amb un videojoc a un restaurant, penso que els pares han llençat la tovallola. No els ensenyen cap norma de convivència, de parlar, d'escoltar l'altre. El que fa la majoria de pares és llegir contes. Els vincles emocionals que es creen entre el que explica el

conte i qui l'explica és molt important. És important que el nen et demani que li ho repeteixis perquè sap que acabarà bé. Però és molt difícil competir amb una pantalla. T'ho donen tot fet. Els gràfics són extraordinaris, però els joves no saben qui són Mercè Rodoreda, Antonio Machado...

Quins nous projectes tens en l'horitzó més immediat?

Ara et donaré una primícia: un podcast que faré amb el meu fill. El farem a un lloc neutre, ell invitarà una persona de la seva quinta i jo una altra de la meua. Intergeneracional. Ell, com a molt, podrà convidar gent de fins a quaranta anys. La resta és meua. Es dirà *Algo de esto quedará* perquè crec que serà interessant escoltar-ho. Jo continuaré amagada a les xarxes. Seran com xerrades espontànies. No cal que estem estupends tota l'estona. L'important és el que es diu i què es pot aprendre.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

Mira els vídeos de l'entrevista aquí:

QUÈ HEM DE FER PER REFORÇAR ELS VINCLES ENTRE EL MÓN EMPRESARIAL I CULTURAL?

Maite Esteve
Directora de la Fundació Catalunya Cultura

Catalunya, la nostra capacitat per atraure i desenvolupar la innovació i la creativitat, sumat a talent existent, tens els ingredients cabdals per construir una comunitat avançada.

A la **Fundació Catalunya Cultura** treballem amb la voluntat d'impulsar la cultura com a via de transformació social, territorial i econòmica, i tenim la certesa que els vincles entre el món empresarial i cultural són imprescindibles. Per aquest motiu, el treball en xarxa i la generació d'aliances impregnen totes les accions que duem a terme. En aquest sentit, una de les iniciatives que lidera la Fundació i que posa de manifest els ponts que establim entre cultura i empresa és el **Programa IMPULSA CULTURA**; un programa gratuït de formació, acompanyament i acceleració que oferim a projectes culturals d'arreu de Catalunya perquè millorin la seva sostenibilitat i viabilitat. Totes les propostes que han participat en les diferents edicions del Programa conformen la **Comunitat**

La cultura és un pilar essencial sobre el qual es fonamenten els valors i la identitat de la societat. El que acaba determinant qui ets i com ets. La vitalitat del teixit cultural català és innegable i una mostra és la tradició de l'associacionisme, que mai ha deixat d'estar actiu a cada racó del territori, un element estratègic que dinamitza l'activitat cultural i social amb una influència cabdal en la manera de ser i fer de la societat civil catalana contemporània. Si això ho sumes a una altra de les qualitats que més identifica

IMPULSA, que acull prop de 200 projectes amb un potencial enorme d'impacte col·lectiu; iniciatives inspiradores que contribueixen a vertebrar una xarxa cultural forta i competitiva.

La reforma de la Llei de Mecenatge, clau per enfortir l'ecosistema cultural, social i de la recerca.

Precisament perquè a la Fundació creiem que la cultura és un dels factors indispensables per definir col·lectivament quin tipus de societat som i volem ser, treballem incansablement per aconseguir que es debati al Congrés dels Diputats la reforma de la **Llei 49/2002** de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense afanys lucratiu i dels incentius fiscals al mecenatge. Una llei no només insuficient sinó obsoleta, que va en detriment del nostre ecosistema de participació privada i com a societat civil en àmbits tan crucials com la cultura, el tercer sector i el món de la recerca.

Membres dels projectes culturals que participen en el Programa IMPULSA CULTURA d'aquest any.

La reforma de la legislació vigent perquè s'adapti a la realitat social i econòmica actual i afavoreixi el concepte més pur de la filantropia, és urgent. D'una banda, en el sentit de tenir la llibertat de decidir on volem invertir, i de l'altra, pel que fa als incentius fiscals en pro d'aquesta inversió, que no deixa de ser una participació en el benestar general i de la mateixa societat.

Per això, hem creat el **Grup de Treball de la Llei de Mecenatge** i liderem la **Plataforma pel Mecenatge**, que aglutina més de 175 entitats de diversos sectors i a

la qual es poden adherir persones a títol personal o empreses, a través del web de la Fundació.

Un dels nostres objectius és posar la legislació espanyola als nivells europeus i crear polítiques de reconeixement i estimulació a la filantropia, com és el cas de França, on dins del Ministeri de Cultura existeix la *Mission du Mécénat*, que fomenta el desenvolupament del mecenatge cultural i dels seus actors dins d'un marc legal avantguardista, a anys llum del nostre.

Confiem que, malgrat que el camí per modificar la llei s'està fent llarg i difícil i està topant amb traves processals inexplicables, pugui arribar a bon port. Si volem que la cultura sigui considerada un bé essencial, cal una ferma aliança entre les administracions i el sector privat. Reconeguem ja el valor transformador social, econòmic, intel·lectual i territorial que la cultura ens aporta i fem-li justícia.

publicitat

grupidea
Imagine Design Build

Carrer de la Duana, 3, pral. 2ª
08003 Barcelona
T. 932 688 450

www.grupidea.com

Ajudem a millorar i fer més segurs els vostres espais culturals

Assessorament tècnic en obres de millora i adequació: realitzem els projectes, gestionem les llicències, coordinem i dirigim l'execució de les obres.

Elaboració de protocols d'actuació en emergències i plans d'autoprotecció.

Empresa col·laboradora de la FAC.
Preus especials per a les Entitats associades.

Centre Mural d'Arenys de Munt. Obra finalitzada Fase 1

EL CASINET DE LLORET DE MAR I ELS SEUS PRECEDENTS

Text: **Joan Domènech Moner**

Amb la col·laboració de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

Des de meitat del segle XIX fins avui, a Lloret de Mar han nascut, desaparegut o s'han reconvertit ateneus de diversos tipus. N'hi ha hagut de creats amb l'esforç de gent humil i d'altres per les possibilitats de promotors adinerats; alguns de grans dimensions i d'altres més petits. Un d'aquests més modestos, el Casinet, és l'únic que ha sobreviscut amb el pas del temps i actualment segueix actiu i ple de propostes. actualment segueix actiu i ple de propostes.

El Casino Antic (amb tribuna)
al centre del Passeig

En la història de Lloret no ha existit mai cap 'ateneu' i sí que, en canvi, han tingut protagonisme diversos casinos i centres afins amb, pràcticament, el mateix funcionament. El que es manté en l'actualitat és el Casinet, oficialment Club Marina Casinet, que arrenca de 1955. Efectivament, la primera acta de junta és de l'1 de maig de l'esmentat any. L'anterior casino, el Casino Lloretense, havia quedat sense local, perquè l'estatge que ocupava on estava de lloguer el comprà l'hoteler Josep Maria Clua i l'entitat havia estat desnonada després de pròrrogues, plets i discussions. Un grupet de gent benestant —estiuiejants i alguna persona del poble amb diners—, però, es va resistir a perdre un lloc de trobada i esbarjo i va adquirir un petit edifici situat al número 10 del mateix passeig Verdaguer, poc més amunt d'on era l'estatge anterior. Van voler donar-hi un aire anglès i, per això, i pel mal record que va deixar l'anterior casino i les seves batalletes i els plets, així com perquè s'esqueia la celebració del centenari de l'òpera *Marina*, dedicada a Lloret, van acordar batejar la nova entitat amb el nom de Club Marina. La gent del poble, però, satírica, en comparar la grandària de l'anterior local amb el d'ara, va dir que era un casino petit, un *Casinet*, i així li va quedar. Amb el temps, la junta directiva va unir el nom oficial i el que feia servir la gent i va adoptar, en els estatuts i tot, el nom de Club Marina Casinet, així, tot junt. Aquest centre acollia els socis bàsicament per trobar-se, llegir el diari, jugar a cartes i altres jocs de saló i fer activitats d'aquests tipus. Van passar uns anys i la junta directiva considerà que es necessitava més espai i va concebre la idea d'aterrar l'edifici i alçar-ne un de nou de set pisos, dels quals se'n quedaria en propietat el subterrani i tres plantes. Els altres pisos es vendrien i servirien per pagar la hipoteca. Tot això es portaria a terme el 1965. Per raó dels qui havien comprat l'immoble primitiu i havien fet l'enderroc, el Casinet fou vist sempre com una entitat més aviat elitista. L'evolució del tarannà dels seus dirigents s'operà a partir de la presidència de Josep Maria Soler Gálvez, pel voltant de 1979. Llavors l'entitat es va obrir progressivament a participar en la vida social, esportiva i cultural

Lloretenca, van anar desapareixent les generacions antigues de socis més immobilitats i va entrar gent nova disposada a donar un tomb al Casinet. A partir de l'any 2000, aprofitant el descens de socis que anaven al centre a jugar cartes, es busquen alternatives i, sobretot, s'organitzen periòdicament conferències amb personalitats prestigioses, concursos de pintura ràpida, es patrocinen concerts, festivals infantils, es fa un sopar anual de socis i simpatitzants, es publica un llibre d'història local cada any, es fan exposicions, se surt d'excursió a conèixer el país, etc. També l'entitat va comprar, al seu moment, un llagut

Concert de La Locomotora Negra en el 25è aniversari del Club Marina Casinet

Record del 25è aniversari del Casinet

Socis tertulians del Casinet de fa anys. Es reconeixen, a la dreta, el seleccionador nacional de futbol Domènec Balmanyà i, al fons, l'artista de varietés, Grazalema

per participar en la processó marítima de Santa Cristina, de la Festa Major, i recuperar així, junt amb altres entitats, una de les tradicions més boniques de Lloret. Evidentment, aquestes tripulacions locals, al llarg de l'any, també participen en regates esportives i campionats de rem a l'àmbit nacional i, a vegades, internacional. Val a dir que tota aquesta activitat renovada es pot sostenir perquè la terrassa de l'entitat sobre el passeig Verdaguer, amb l'increment turístic, és molt sol·licitada i se n'ofereixen quantitats interessants per llogar-la, amb permís de l'Ajuntament. Avui, el Club Marina Casinet és considerada una entitat culturalment capdavantera dins de Lloret.

ELS CASINOS DESAPAREGUTS

La vila, però, havia tingut, com ja s'ha insinuat, altres casinos al llarg dels temps. L'11 de desembre de 1858 els lloretencs obtenen permís del governador civil per crear un Casino Lloretenc. Sembla que només va durar fins al 1866. Llavors es va crear el Casino Industrial, que va reaprofitar bona part del mobiliari de l'altre. El 22 de desembre de 1866 es va celebrar la primera reunió de junta. El desembre de 1880 hi ha una altra iniciativa

Llagut del Casinet i una de les tripulacions

semblant; es crea La Tertulia Lloretense. Però van anar al cel molt aviat i els seus socis van passar la majoria al Casino Industrial. El 1885 ja es parla a la premsa del Círculo Lloretense, que se situarà al primer pis de l'immoble de la família Llobet del passeig Verdaguer 7. A la planta baixa hi ha el Casino Industrial. Es consuma, doncs, la divisió

«La gent del poble, satírica, en comparar la grandària de l'anterior local amb el d'ara, va dir que era un casino petit, un “Casinet”, i així li va quedar»

típica d'alguns pobles entre el Casino de Dalt i el Casino de Baix o, dit d'una altra manera, el casino dels senyors i el dels menestrals. El 13 de març de 1888 s'estableix la cooperativa de consum Unió Lloretense que, ocasionalment, a vegades, fa alguna funció de casino o ateneu. També procuren disposar de centres recreatius els partits polítics i el 1895 es crearà el Centre Republicà Lloretenc, que dura 8 mesos. Al seu lloc, el 12 d'abril de 1898 s'inaugura el Katipunán, un espai d'esbarjo que porta el curiós nom d'una secta revolucionària de Filipines que anava contra els espanyols. També es crearà un altre centre, més endavant: la Fraternitat Agrícola. L'any 1930 el Casino Industrial se separa de l'immoble dels Llobet, al passeig Verdaguer 7, i intenta disposar d'estatge propi. Alhora, el Círculo Lloretense s'extingeix com a tal, es converteix en Casino Lloretenc i passa a ocupar la part baixa on hi havia el Casino Industrial. Aquesta institució, que, com hem dit, se n'havia anat, lloga provisionalment un local de la rambla Barnés 8. Aquí portarà a terme nombroses activitats a més de les habituals de sardanes, balls, trobades i jocs de saló. Creen una secció de teatre (1933) i una associació fotogràfica (1935), l'Orfeó Lloretenc, fundat el 1926, hi troba acollida, pavimenten una pista a la platja per a activitats a l'estiu (1934), etc. Remarquem que, a partir del 2 d'agost de 1931, el Casino Industrial redacta les actes en català. A la postguerra, ho pagarà car. El 26 de maig de 1936 el Casino Industrial compra —amb un primer pagament important— l'immoble del carrer Prat de la Riba 1 conegut per la Casa Egípcia, on comença a fer actes. És un moment important de

l'entitat, que llavors suma 500 socis. Mentrestant esclata, malauradament, la Guerra Civil. El 3 de setembre de 1936 confisquen els dos casinos, però al Casino Industrial, per les seves característiques catalanistes i menestrals, se li permet anar fent la seva vida normal. En acabar la Guerra Civil ve la contrapartida. En un dietari inèdit secret llegim: «2 de febrero de 1939. Varios falangistas han entrado violentamente en el local de la entidad rojizoide ‘Casino Industrial’ y han arrancado el rótulo de la fachada». En canvi, dos dies després, pel que fa al casino de dretes, llegim: «La junta directiva del Casino Lloretense, de cuya entidad incautada por la ‘Unió de Rabasaires’, procedieron a tomar posesión el mismo día de la Liberación de esta villa, celebra la primera sesión en el local social para la reorganización de dicha sociedad». Es reobre, efectivament, el 19 de febrer següent a les tres de la tarda. El següent 25 de febrer, «empieza la rehabilitación del local incautado al Casino Industrial para la Jefatura local de FET i JONS». El 31 d'agost de 1945, amb moltes complicitats i silencis vergonyosos, el local del carrer Prat de la Riba (la Casa Egípcia, dissenyada per l'arquitecte modernista Vilaseca) era subhastat i comprat per un particular per 400.000 pessetes. Amb el temps passaria a ser l'Hotel Nilo i, finalment, un bloc de pisos (als anys setanta). El Casino Lloretense seria, de llavors endavant, l'únic centre d'aquest tipus a la nostra vila, fins que, el 1943, aprofitant que s'acabava el contracte, els propietaris de l'immoble del passeig Verdaguer 7, els germans Llobet Llavari de Girona, van decidir vendre'l. No hi va haver entesa amb el Casino, sinó discussions, problemes

Federació d'Ateneus de Catalunya

SUBSCRIU-TE A LA REVISTA

#SomAteneus

#SomCultura

#SomEssencials

Preu subscripció anual 15€ (3 números)

i plets i el 12 de setembre de 1954 expira el termini per deixar l'edifici i el 3 de maig de 1955 el Casino Lloretense quedaria definitivament embargat. La seva mort donaria lloc, però, al naixement del Club Marina Casinet, com ja hem vist abans.

Afegim, per acabar, que diversos escriptors han inclòs descripcions de l'ambient dels casinos de Lloret en obres seves. La més celebrada, possiblement, sigui la de Felicià Serra Mont, **Animes Vincladisses**, publicada l'any 1929, de la que us reproduïm un fragment:

El casino és freqüentat per dissemblants estaments de la vila: el mateix és soci el senyor Miquel, conco ric que heretà de son pare els milers i hisendes que li permeten portar una vida de marquès, que el senyor Manel —o Manel (sense senyor) simplement; segons si el qui el tracta el conegué de pobre o va començar d'adinerat— el qual féu a Amèrica els pesos que el deixen viure de renda; i igual en són en Tomàs, fadrí fuster, en Ramon, terrassà, i en Pau, pescador. Aquell és el palau de la Democràcia, així amb D majúscula.

Façana de la Casa Egípcia

Façana marítima de la Casa Egípcia

« El 1945, amb moltes complicitats i silencis vergonyosos, la Casa Egípcia era subhastada i comprada per un particular per 400.000 pessetes »

SUBSCRIPCIÓ PER CORREU

DADES PERSONALS

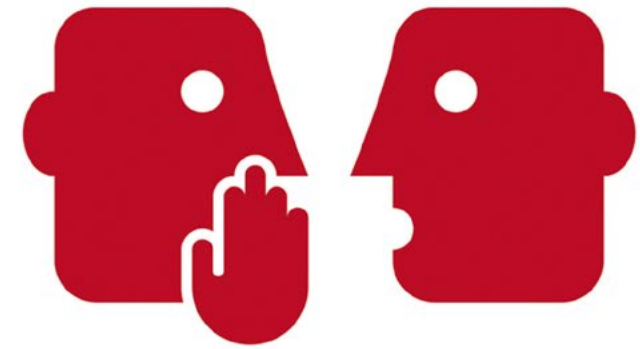
Nom i Cognoms
 Domicili
 Codi Postal
 Població
 Telèfon
 Correu electrònic
 SUBSCRIPCIÓ ANUAL: 3 números 15 €. Data de subscripció:
 FORMA DE PAGAMENT: Ingrés a CaixaBank: 2100-0835-12-0200364124
 Retalleu i envieu aquesta butlleta a: Federació d'Ateneus de Catalunya.
 Plaça Víctor Balaguer, 5, 1r 08003 Barcelona.

SUBSCRIPCIÓ EN LÍNIA

Ompliu el formulari de subscripció que trobareu a www.ateneus.cat

publicitat

recomana.cat

La web de referència de les ARTS ESCÈNIQUES a Catalunya

Un lloc de trobada per a **artistes, responsables de la programació i públic**

Publiquem diàriament recomanacions d'espectacles avalades per més de **40 professionals de la crítica**

Recomana és una associació de crítiques i crítics sense ànim de lucre que vol donar valor al producte cultural a partir de la prescripció, virtualment (web i xarxes socials) i presencialment (organitzant accions amb públic en directe).

Més informació: www.recomana.cat

ATENEU POPULAR DE PONENT DEBATS DE SERVEI PÚBLIC «EL DRET AL BON MORIR»

Davant l'actual context de ràpid i constant canvi social, des de l'Ateneu Popular de Lleida vam voler crear espais oberts de reflexió i debat on, entre tots, tractar d'analitzar de la forma més serena possible temes de gran transcendència, en aquest cas parlant de l'autonomia de la pròpia vida, l'ajuda al suïcidi i l'eutanàsia.

Temes delicats que s'han posat últimament sobre la taula amb la regulació de l'eutanàsia l'any 2021, que ha entrat en vigor precisament aquest darrer juny, i que mereixen un tractament en profunditat que no sempre es pot donar des de la política i la comunicació mediàtica del dia a dia.

Amb aquesta vocació de servei públic vam decidir posar en marxa una sèrie de conferències i xerrades entre el gener i el març d'enguany. Actes oberts al públic, però que comptaven amb la presència d'experts en diferents àmbits de rellevància en parlar d'aquesta temàtica: metges, associacions expertes, polítics, treballadors socials, filòsofs, experts en bioètica... Un treball col·lectiu que vam fer junt amb l'associació Dret a Morir Dignament.

PROGRAMA:

- «Adeu, vida meva» amb **Ramon Camats i Guardiola**, doctor en Filosofia, i **Concepció Canut**, coordinadora a Lleida de l'Associació Dret a Morir Dignament.

- «Document de Voluntats Anticipades» amb **Dolors Morera i Roset**, membre de l'Associació Dret a Morir Dignament, i **Concepció Canut**, coordinadora a Lleida de l'Associació Dret a Morir Dignament.

- «Reflexions i diàlegs», taula rodona moderada per **Carmina Pardo Mestre**, presidenta de l'Ateneu Popular de Ponent. Amb: **Javier Ichart Torre**, metge; **Enriqueta Cacho Jové**, treballadora social; **Cristina Farràs Sallés**, diplomada en infermeria; **Joan Viñas Salas**, metge i membre del Comitè de Bioètica de Catalunya.

- «Exposició de la nova regulació de l'eutanàsia» amb **Carolina Telechea** i **Xavier Eritja**, membres del Congrés dels Diputats d'Espanya.

Un cicle que, en perspectiva, ha resultat de gran rellevància i impacte en el territori. I un exercici que fa palès de nou la importància del paper de l'Ateneu en la comunitat, sent com som un espai d'aterrament i reflexió d'idees, progressos o innovacions.

Una iniciativa de la Secció d'Humanitats de l'Ateneu, que ha comptat amb el suport de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, de l'Ajuntament de Lleida, de la Diputació de Lleida, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de la Federació d'Ateneus de Catalunya.

COMÚ DE PARTICULARS DE LA POBLA DE SEGUR II CICLE DE XERRADES I SORTIDES CULTURALS «HISTÒRIA I PATRIMONI DEL PALLARS»

Des del Comú de Particulars vam reiniciar el passat mes de març el cicle de xerrades sobre «Història i Patrimoni del Pallars», ja que es va haver d'aturar l'any 2020 a causa de la pandèmia. Aquesta segona edició del cicle neix de la bona acollida que va rebre la primera edició i, aprenent dels errors passats, ve amb novetats destacables pel que fa a la comunicació: ara tots vosaltres podreu gaudir de les conferències fetes al Comú a través del canal de YouTube de l'entitat, facilitant l'accés i millorant la difusió d'un treball que és de gran interès històric i cultural.

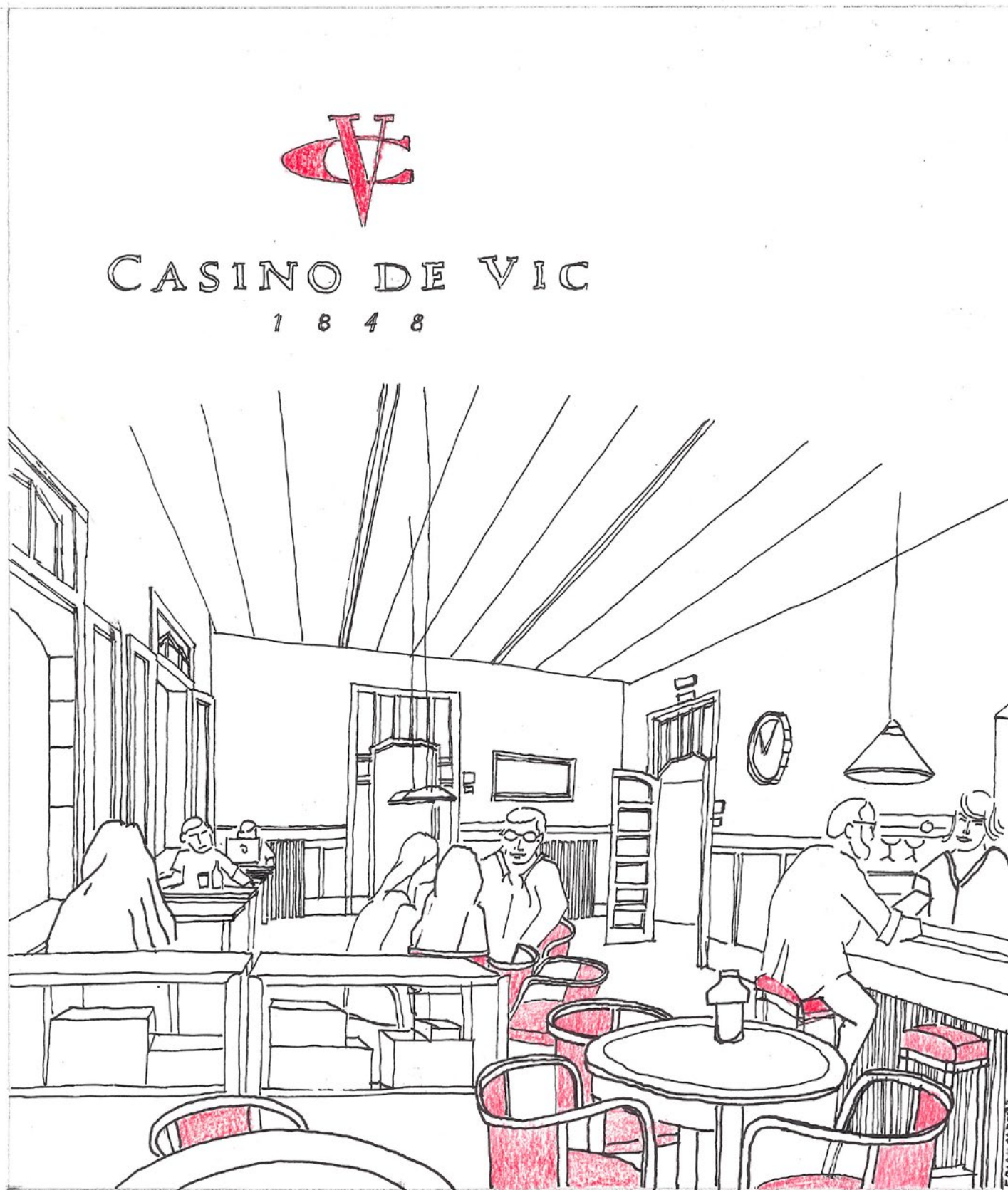
La programació del nou cicle s'ha realitzat mensualment durant la primera meitat de 2022, amb un total de quatre xerrades sobre temàtiques ben diverses, però amb un eix comú al voltant de la cultura i la història de proximitat, del territori, fet que creiem que ha ajudat a aconseguir un èxit notable d'assistència.

El març el doctor en història moderna **Àngel Casals** va reinaugurar el cicle amb la xerrada «Bandolerisme i Pirineu a l'època moderna: una relació complexa». A l'abril va continuar amb el Dr. **Alberto Velasco**, parlant sobre «Pintura i pintors del gòtic», aprofitant per fer un repàs sobre l'actual conflicte de Sixena. El mes de maig el Dr. **Agustí Alcoverro** va fer una ponència sobre «El significat d'exili»; els aspectes que el defineixen i que serveixen per entendre la nostra pròpia història recent. I, finalment, el passat 11 juny va tenir lloc l'última xerrada del cicle amb la Dra. **Maria Soler**, parlant d'«Alimentació a l'edat mitjana», repassant aliments, estris de cuina, litúrgia, gastronomia... i com ens ha deixat un missatge molt significatiu de com és el territori, característiques culinàries que, en molts casos, encara avui podem veure molt presents en la nostra forma de cuinar i relacionar-nos.

Com hem dit anteriorment, són xerrades de difusió cultural amb l'element comú de la proximitat al territori,

i amb un interès extra gràcies a les seves connexions amb el present de les gents del Pallars. Una feina de difusió més específica que pensem que encaixa molt bé amb el paper dels ateneus, molt arrelats en la seva realitat local però amb vista a un aprenentatge ampli i profund de totes aquestes qüestions.

Autor: Ferran Blancafort
Títol: *Compartir*
Tècnica: Ploma estilogràfica i llapis de color

«El Casino de Vic és el lloc ideal on poder-se trobar, amb comoditat, en uns espais carregats de contingut simbòlic i al centre de la ciutat. I això és el que pretén reflectir el dibuix: un espai bonic, amb elements històrics, un color identitari i ple de persones... compartint»

Ferran Blancafort (Vic, 1953) és arquitecte, professor de disseny i aficionat al dibuix i la fotografia. Fundador del grup de dibuixants urbans Osona Urban Sketchers, és soci del Casino de Vic i ha estat membre de la junta de l'entitat entre 1996 i 2021.

Nascut el 1848, el **Casino de Vic** és el segon més antic de Catalunya. Inicialment, era una societat recreativa, exclusiva per als senyors. Amb el temps, el Casino de Vic ha esdevingut una entitat oberta a tothom, aglutinadora de sensibilitats i inquietuds culturals i artístiques diverses, una plataforma de debat i coneixement i una institució compromesa i vinculada al teixit associatiu de la ciutat i el país.

JORDI BORDES

Redactor d'*El Punt Avui* i de *Recomana.cat*

A platees plenes

Deia Peter Brook que el teatre es produeix quan una persona creua l'escenari i algú s'ho mira des de la platea. Diu la taquilla que el teatre és sostenible quan s'aconsegueix un mínim d'espectadors que permetin pagar el sou als actors. La temporada 2022/23 ha de servir per tornar a assistències d'abans de la pandèmia. Es confiava molt en l'esclat de grans musicals el curs passat. Però la sisena onada inesperada (pels volts de Nadal) va partir pel mig aquella recuperació. Els sostres estan per superar-los. Fa vint anys s'aconseguia que Barcelona pogués vendre més de 2 milions d'entrades de teatre. Només una dècada més tard les sales es conjuraven a superar els 3 milions. La crisi de l'IVA va frustrar un entusiasme que ha anat encadenant més crisis: des de l'explosió dels canals privats, a la d'Ucraïna.

Catalunya és terra de teatre. L'actriu Míriam Iscla diu que el teatre amateur (d'on ella prové) és com un forn de pa: que sempre hi ha talent disponible per fer el salt al professional. Mirant amb perspectiva, el teatre professional no ha parat de créixer mentre que decau la possibilitat de gires. La tempesta perfecta del curs 2021/22 ha fet que molts espectacles no tinguessin temps de gaudir de l'efecte boca-orella, perquè les estades són massa curtes i hi ha hagut un col·lapse per entrar tot allò que estava programat i el que va saltar pels tancaments de teatres de l'any anterior. Per força, la torrença ja ha passat i aquest 2022/23 hi haurà un cartell potser menys espectacular, però que escolta més i dona temps al públic a assistir-hi.

Catalunya té deures a mitjà termini: recuperar les temporades als municipis, i programar-ne a les comarques sense un teatre públic. Si la cultura és un dret, cal que ho sigui per a tothom. Cal escampar aquell entusiasme que es produeix quan les llums de sala s'apaguen i s'intueix que el teló pujarà a les fosques. Aquest és un dels secrets que s'ha d'insuflar arreu. Entusiasmem-nos pel miracle teatral, i les ocupacions i les taquilles vindran al darrere. Peter Brook es meravellava de la màgia des d'aquesta simplicitat reveladora.

Núria Guiu

Entrevista a la ballarina i coreògrafa, al Dansàneu

«CAL PERMETRE QUE L'EXPERIÈNCIA A TRAVÉS DEL COS SIGUI UNA FORMA DE CONEIXEMENT»

Text: **Sílvia Espinach**

Fotografies: **Rut Solé/CCVÀ-Dansàneu 2022**

La ballarina i coreògrafa molletana, guanyadora del Premi Nacional de Cultura 2022, presenta al Dansàneu, el festival de cultures del Pirineu organitzat pel Consell Cultural de les Valls d'Àneu, *Cyberexorcisme*, una peça sobre les danses que es ballen a TikTok. Hem parlat amb ella per conèixer les reflexions que n'ha tret de la seva investigació en la creació de l'espectacle.

Què ha significat rebre el Premi Nacional de Cultura 2022?

És un reconeixement per mi, però que s'estén a tot el sector perquè puguem tirar endavant. No només parlo de sobreviure, sinó també a donar visibilitat a aquest tipus d'art, que per mi i tantes persones és important. Sovint la gent es pregunta què ha d'entendre quan va a veure dansa i segurament no han d'entendre res, però això no vol dir que no hi hagi un missatge darrere. La dansa és un art que portem tots a dins, perquè totes ballem; des de petites el cos se't mou.

Per què creus que hi ha aquest rebuig inicial generalitzat cap a la dansa?

Estem educats per haver d'entendre les coses de forma bastant racional, i quan et treuen d'aquí costa bastant entrar en certes propostes; aquesta és la

problemàtica que té la dansa, tot i que crec que és el problema que té la societat d'alguna manera. La dansa, justament, pot ajudar a aportar una altra manera de llegir o d'aproximar-te a les coses, que no passa sempre per voler-les entendre d'una forma sistemàtica.

En el teu discurs de recepció del premi vas parlar sobre el fet que havies viscut un trastorn alimentari. Com creus que els ateneus poden ajudar a les persones que en pateixen?

Crec que els ateneus són molt importants, espais on tens l'opció de trobar-te amb els altres. Permeten conèixer els altres a través d'una activitat, que si és física implica una experiència que no es basa només en la mirada de l'altre cap a tu entorn d'una estètica o d'uns cànons físics.

«La gent es pregunta què ha d'entendre quan va a veure dansa i segurament no han d'entendre res, però això no vol dir que no hi hagi un missatge darrere»

***Cyberexorcisme* és l'obra que has presentat enguany al Dansàneu, una espècie de tercera part de dues obres prèvies. Què ens en pots explicar?**

Cyberexorcisme neix en un moment en què em ve de gust començar a compartir les eines que he fet servir en els meus processos creatius anteriors, que tractaven la relació entre el cos, la digitalitat, els rols de poder i la identitat, amb altres persones. Volia investigar els llenguatges dansístics que hi ha al TikTok, que és una aplicació que s'ha fet molt famosa, entre d'altres, per unes danses que es fan virals i t'apareixen per tot arreu. Com que jo no soc usuària de la xarxa social, però m'interessava el llenguatge, vaig anar a buscar persones que estiguessin travessades per aquesta pràctica. Per això, vaig fer una convocatòria per les xarxes dient que buscava *tiktokers* que tinguessin aquesta experiència física o relació amb la dansa i el llenguatge corporal de l'aplicació.

Amb quin perfil et vas trobar?

M'he trobat amb un grup preciós, amb el qual estic encantada. Tenen entre 21 i 27 anys, i totes han fet alguna formació o algun curs de dansa. Hi ha una que és cantant, un que havia fet ballet clàssic i altres que venien de danses urbanes que no coneixia. Partint d'aquí, hem fet un intercanvi d'eines. El que més m'interessava era conèixer com elles funcionaven amb l'aplicació, quina relació hi tenien i quines danses se sabien. Jo volia fer un arxiu de danses del TikTok i va ser meravellós veure com aquestes danses que passen al món digital s'han convertit en una mena de forma folklòrica, en el sentit que tothom coneix el nou *challenge* que ha sortit, i el que no se'l sap, aprèn els passos en un moment. Tot això no és aleatori, perquè es tracta d'uns moviments que han de cabre dins la pantalla i sempre duren entre 30 segons i un minut, és a dir, que tenen una duració, una espaiatitat i un tipus de gestualitat concreta.

Quin significat té el títol de l'obra?

Li diem 'exorcisme' perquè traïem aquests continguts de l'aplicació i els posem en el format escènic. En el cas del Dansàneu ha estat la primera aventura posant-lo en una plaça del poble, cosa que em sembla rellevant a escala conceptual. D'alguna manera

retornarem la dansa de l'espai virtual al lloc físic, com si fos una dansa folklòrica que no és ni nacional, ni tradicional, ni es basa en cap cultura específica, sinó que està internacionalitzada i globalitzada; un híbrid de diferents cultures.

Des d'aquesta premissa, creus que en un futur aquests balls es podrien ensenyar als ateneus? Incorporant-los en les coreografies d'un esbart, per exemple?

La veritat és que en aquest projecte m'he preguntat si aquestes danses estan influenciant el panorama dansístic contemporani. L'any de la pandèmia, jo estava donant classes en un institut i, fent exercicis d'improvisació, em vaig adonar que els alumnes feien uns moviments similars que tenien dins el cos, moviments que s'havien fet seus arran de TikTok, i que havien aparegut sense adonar-se'n, perquè mai improvises de zero, sempre des de la memòria. Per tant, a la dansa contemporània pot ser que apareguin més. Pel que fa als esbarts dansaires, però, com que treballen amb un vocabulari de passos que estan codificats i establerts, no sé si hi ha esquerdes per on puguin entrar i la gent jove pugui investigar. Si ho fessin, però, no seria una transformació per oblidar, sinó per combinar.

Què en treus de l'experiència al Dansàneu?

L'any passat va ser la primera vegada que hi vaig anar i em vaig sentir molt acollida, una cosa que no et trobes amb els festivals d'altres països, on tot és molt més fred. Aquí tot és molt proper. A més, l'entorn és meravellós. Proximitat, naturalesa i cultura, això defineix el Dansàneu per mi.

Quines sinergies s'estableixen entre artistes i espais on es duen a terme espectacles o residències?

Per mi és crucial poder comptar amb un espai on crear, i que aquest tingui un vincle amb el territori. Espais que no són llocs hermètics on tu vas, fas una creació, et quedes tancat i marxas a casa, sinó que pots parlar amb les persones que hi ha. Normalment, tu arribes amb un projecte artístic, però el lloc també té un projecte propi. D'aquesta trobada entre el que entra i el que hi ha és d'on surten les idees més interessants.

«Proximitat, naturalesa i cultura, això defineix el Dansàneu per mi»

Per exemple, gràcies a l'espai on vaig crear *Cyberexorcisme*, vaig poder anar a una escola de Montjuïc on vam plantejar un taller i vaig poder xerrar amb les joves. Tot plegat m'ha ajudat al meu procés de creació, i alhora els informa que s'està fent una creació artística i que a prop tenen un centre de creació que poden utilitzar i on passen coses.

Quin és el següent projecte, a partir d'aquí?

Primer de tot, ens reprogramem al Mercat de les Flors amb *Cyberexorcisme*, l'abril vinent. Per altra banda, estic preparant un solo amb una amiga noruega que és coreògrafa; una peça que es presentarà més endavant a Barcelona. Parla sobre el cos com a mitjà porós, en el qual ens creuen aquestes coses que ens van influenciant. El cos el creuen informacions diverses i en aquest cas en centrem en quins moviments, gestualitats i postures hem adoptat. Ens interessa la figura del fantasma, perquè ens agrada el concepte com a idea de virtualitat, d'alguna cosa que

no és tangible, que et posseeix, que no saps com ha arribat i de cop i volta et saps els moviments.

Quin missatge t'agradaria transmetre respecte a la dansa?

Que la gent vagi als llocs on es balla, i ho comparteixi amb amigues i amics. Cal permetre que l'experiència a través del cos sigui una forma de coneixement. La dansa és la reina del fer, perquè descodifica moltes coses, i fent pots arribar a canviar coses que penses. Si vols ballar, ves i balla, i a partir d'allà, pensa, reflexiona i construeix.

Llegeix l'entrevista sencera aquí:

«Els ateneus són espais que et permeten conèixer els altres a través d'una activitat»

Alba Cuenca Sánchez

Coordinadora de projectes a Recomana.cat

TRADICIÓ QUE TORNA: EL TENIS TAULA ALS ATENEUS

Els ateneus han tingut sempre un paper destacat a l'hora de fomentar l'esport en les seves respectives comunitats, però, actualment, no totes les entitats disposen de suficient espai per als jocs de grup, com bàsquet o futbol sala. Per això, un esport com el tenis taula, que requereix menys superfície, facilita la pràctica en els ateneus, on hi ha força tradició i molts clubs federats. El ressorgiment d'aquest esport en els darrers anys, especialment reforçat per la formació, és una bona oportunitat per facilitar l'entrada de nous socis als ateneus, sobretot entre les persones joves.

Fundat l'any 1960, el club de tenis taula del Cercle de Gràcia compta amb molts veterans actius, tots ells federats

Fundat l’any 1936, Lluïsos d’Horta TT és un dels clubs històrics, d’on han sorgit jugadors professionals com Benet Moreno, Albert Llorente, Florenci Grau i Jaume Miró (a la foto, als Jocs Olímpics 1992)

EL TENIS TAULA COMPTA AMB FORÇA TRADICIÓ A CATALUNYA, AMB ALGUNS CLUBS ACTIUS QUE ES REMUNTEN A LA DÈCADA DELS TRENTA

«Tothom pot fer tennis taula», afirma Xavier Folch, membre històric dels **Lluïsos de Gràcia**. Potser aquest és el secret d’un esport minoritari amb força tradició a Catalunya, amb alguns clubs actius que es remunten a la dècada dels trenta. Actualment, entre els Ateneus de la FAC hi ha 17 entitats amb seccions dedicades al tennis taula, 14 de les quals competeixen de manera oficial en diverses categories. En els últims anys hi ha hagut un ressorgiment de l’afició, especialment en els clubs que tenen escoles. Per a Miquel Canadell, de **L’Aliança de Lliçà**, aquest esport «ha sabut adaptar-se a l’àmbit competitiu i les noves generacions d’esportistes professionals han sabut revolucionar les tècniques». Per a Xavi Soler dels **Lluïsos d’Horta TT** també hi ha hagut un augment en la difusió, amb més presència en els mitjans tradicionals i molt especialment a les xarxes socials.

Entre els practicants del tennis taula als ateneus hi ha dos grups d’edat majoritaris: els veterans, que en aquest esport són les persones de més de 40 anys; i els infants que participen en les escoles dels diferents clubs. Entre les particularitats del tennis taula hi ha la de poder arribar a totes les franges d’edat: «Pots fer molt exercici o pots jugar sense bellugar-te», explica Folch. Això fa que la convivència intergeneracional sigui molt habitual. De fet, en molts casos els grans agafen com a pupils aquells que comencen, ensenyant-los els secrets de la seva

tècnica com una relíquia que travessa generacions.

Pel que fa al gènere, com que no és un esport de contacte, el tennis taula té diverses categories que permeten equips mixtos. Tot i això, l’afició és preocupantment masculina. Des dels Lluïsos de Gràcia ho alertaven amb dades del 2019: «Mentre que en tot l’esport català el percentatge de llicències de jugadores representa un 26 % del total, en el tennis taula català aquest percentatge és només d’un 9 %». En comparació amb el 2001, la xifra absoluta s’ha triplicat, tot i que ho ha fet en la mateixa proporció que la masculina, per la qual cosa el percentatge no ha variat. Mercè Mañé, jugadora veterana i delegada del **CC Sants-Bernadí** (l’única dona responsable entre els equips consultats), creu que s’estan fent avenços, amb equips femenins amb molt bon nivell, però apunta a les dificultats afegides de les dones per continuar, per exemple, si arriba la maternitat: «Jo vaig estar quinze anys sense jugar perquè havia de cuidar la meva filla», explica. En els equips consultats es manté aquesta disparitat, tot i que curiosament, alguns dels membres apunten que, en general, les nenes que han tingut als seus clubs han arribat a categories superiors que els nens. Amb tot, abunden les iniciatives per consolidar l’esport entre la població femenina, per exemple amb competicions específiques. En el cas dels Lluïsos d’Horta hi ha prevista la formació d’un equip femení.

Ateneus amb equips federats				
Ateneu	Club	Població	Any de formació del club	Membres actuals
Agrupació Congrés	Agrupació Congrés	Barcelona (El Congrés)	1958	53
Ateneu L'Aliança	Aliança Lliçà	Lliçà d'Amunt	Com a club federat, inicia la competició la temporada 1976-1977	15
Casal Catòlic de Sant Andreu	CC Sant Andreu	Barcelona (Sant Andreu)	1944	17 federats/ades
Centre Catòlic de Sants	"CC Sants-Bernadí"	Barcelona (Sants)	Anys 30	40 jugadors/es (20 federats/ades), i escola amb uns 20 infants
Centre Moral i Instructiu de Gràcia	El Centre de Gràcia	Barcelona (Gràcia)	1935	50 jugadors/es
Cercle Catòlic de Gràcia	CC Gràcia	Barcelona (Gràcia)	1960	25 jugadors/es
Foment Martinenc	Foment Martinenc	Barcelona (El Clot)	1960	30 jugadors/es
La Lira Vendrellenca	CTT La Lira Vendrellenca	El Vendrell	1998	Més de 30 jugadors/es (una vintena federats/ades)
L'Avenç Centre Cultural	CTT L'Avenç	Esplugues de Llobregat	1984	11
Lluïsos de Gràcia	Lluïsos de Gràcia	Barcelona (Gràcia)	Anys 80-90 (l'escola s'inicia el 2008)	200 (120 menors d'edat i 80 majors)
Lluïsos d'Horta	Lluïsos d'Horta TT	Barcelona (Horta)	1936	Més de 60 (37 federats/des) i 48 infants
Societat Coral Recreativa El Ciervo	SCR El Ciervo	Sabadell	Anys 60	60 (la meitat federats/ades)
Societat Cultural i Esportiva La Lira	TT Sant Andreu	Barcelona (Sant Andreu)	2007	60
Societat Cultural i Recreativa La Unió de Mas Rampinyo	CTT La Unió	Montcada i Reixac	Es reobre el 2012 després d'una primera etapa als anys 70	50 entre alumnes i competidors/es

L’afició dels Lluïsos

El club dels Lluïsos d’Horta TT és un dels històrics que va començar la seva activitat el 1936. Actualment, compta amb més de 60 jugadors entre els 18 i els 70 anys, 37 dels quals estan federats, i amb una escola amb 48 infants. A més, es troben en fase de creixement, amb la formació d’un nou equip sènior

Lluïsos de Gràcia ha esdevingut un dels clubs més grans de Barcelona gràcies a la seva escola de tennis taula. Actualment, compta amb uns 80 adults i 120 infants

que aquesta temporada s’ha sumat als tres que ja tenien. I la previsió és anar més enllà. En un parell d’anys, l’ateneu té contemplada una remodelació que els permetrà augmentar fins a cinc les tres taules actuals. Tot i la quantitat relativament gran de membres, Soler destaca que el club cuida molt les relacions internes, amb jugadors que hi porten tota la vida: «Som un club familiar». I això ho transmeten també als infants de l’escola: «Prioritzem molt la formació humana més enllà de la competició».

Un altre club en creixement és el dels Lluïsos de Gràcia, un dels més grans de Barcelona amb més de cinquanta anys d’història, encara que durant diverses dècades no arribaven als deu jugadors. El punt d’inflexió el va marcar l’aparició de l’escola de tennis taula, que es va iniciar el 2008 i ha fet créixer el club exponencialment, fins al punt que després de la pandèmia fins i tot tenen llista d’espera. Actualment, juguen al club unes 200 persones (uns 80 adults i 120 menors d’edat). No estan a gaire distància dels 300 que participen en la secció de bàsquet i, en canvi, superen de molt els aproximadament 40 que juguen a bàdminton a la mateixa institució.

En l’àmbit competitiu, el club té representació en totes les categories fins a Primera Nacional, en algunes amb més d’un equip. Ja a l’escola s’aposta per un ensenyament acurat: «No és una extraescolar de passar l’estona, sinó que es fa un procés amb els nanos per donar-los nivell». Això els ha permès tenir jugadors en categories superiors, tot i que hi ha un límit que té a veure amb la filosofia de l’entitat, que no permet que els membres tinguin remuneració econòmica. Això ha fet que alguns jugadors optin per marxar: «Ens ha passat amb 8 o 9 jugadors, nois d’entre 15 i 20 anys que es poden posar uns diners a la butxaca i prefereixen anar-se’n».

De cara al futur, els canvis arribaran en projectes petits, en la línia d’alguns dels que ja estan implementant: cursos nous, formacions en temes com la perspectiva de gènere o el projecte Baby Ping, importat de França i dirigit a infants de 5, 6 i 7 anys que, tot i que encara no arriben a la taula, sí que poden treballar habilitats com la punteria, l’equilibri o la concentració.

Davant la gran disparitat entre homes i dones en la pràctica del tenis taula, actualment s'estan incrementant les iniciatives per fomentar i consolidar aquest esport entre la població femenina

Gràcia i Sant Andreu del Palomar

Gràcia és el barri de Barcelona amb major afició al tenis taula. Té quatre clubs federats, tres dels quals pertanyen a ateneus. A més del club Ariel i del citat Lluïsos de Gràcia, hi ha El **Centre de Gràcia**, que es remunta al 1935. Si als anys noranta tenia entre 5 i 8 components, actualment en té una cinquantena, majoritàriament veterans. En aquest cas, el creixement s'ha vist limitat per la pandèmia, que no els ha permès competir durant dos anys.

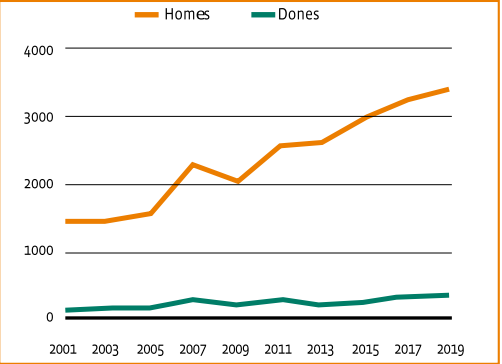
El quart club de Gràcia és l'adscrit al **Cercle Catòlic**, fundat el 1960, tot i que amb diverses dècades d'inactivitat. El retorn va ser el 1995 i a poc a poc van anar augmentant els membres fins a arribar als 25 jugadors actuals, també veterans. Tanmateix, en el cas del Cercle l'activitat no és oberta a tothom: «Si tinguéssim més espai potser sí que tindríem escola, però ara no podem». Així doncs, de moment se centren en la competició: «Som federats, no som aficionats», destaca Jesús Monera.

Un altre barri amb afició és Sant Andreu del Palomar. Allí hi ha el **Casal Catòlic de Sant Andreu**, amb un club que actualment compta amb 17 jugadors federats. L'entitat té una llarga història, amb diversos trofeus en campionats juvenils, provincials i comarcals. Amb tot, el president Antoni Sayol, destaca que tenen un problema d'envelliment: «Anys enrere havíem sigut més de 50 jugadors. A mesura

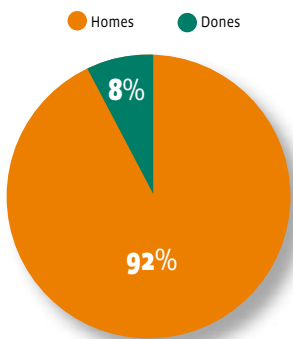
que ha anat passant el temps, ha anat marxant gent (majoritàriament joves) i anem quedant els veterans». Sayol destaca que cal reactivar el «ganxo amb la joventut», que no es veu interpel·lada.

Un altre equip del barri és el **Tennis Taula Sant Andreu**, amb una història caracteritzada per la capacitat d'adaptació. La seva fundació es remunta al 2007, quan van començar a jugar a una parròquia del barri, Sant Pacià, sense encara estar federats. El president Francesc Asensio relata que, el 2015, la remodelació de la **Societat Cultural i Esportiva La Lira** els va permetre arribar a un acord pel qual van aconseguir un espai més gran a canvi que tots els socis del club formessin també part de l'ateneu. Actualment, tenen una seixantena de membres que es reparteixen entre una escola de nens, una altra d'adults i un equip a Tercera Provincial, tot i que antigament n'havien tingut dos. La pandèmia els va fer paralitzar durant mesos, però a la tornada també es van saber adaptar: van crear una aplicació de mòbil per reservar taula, una millora que s'ha quedat. En els últims anys, la sorpresa ha estat l'augment significatiu d'afició entre els infants: van començar amb 8 i la temporada que ve en seran 24. Ara el problema el tenen amb haver arribat al límit del centre, amb un equip que no ha pogut ascendir per falta d'espai. Perquè el club creixi volen trobar un equipament més gran al barri, però fins ara sempre han rebut la negativa municipal.

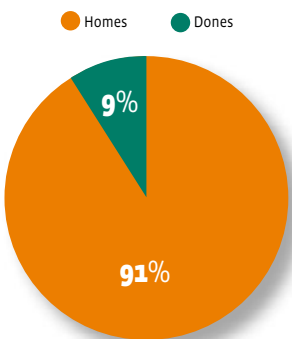
GRÀCIA ÉS EL BARRI DE BARCELONA AMB MAJOR AFICIÓ AL TENIS TAULA. TÉ QUATRE CLUBS FEDERATS, TRES DELS QUALS PERTANYEN A ATENEUS

Evolució del nombre de llicències al tenis taula català. Tot hi haver-hi poca representació, el nombre de llicències de jugadores pràcticament s'ha triplicat. Font: Consell Català de l'Esport

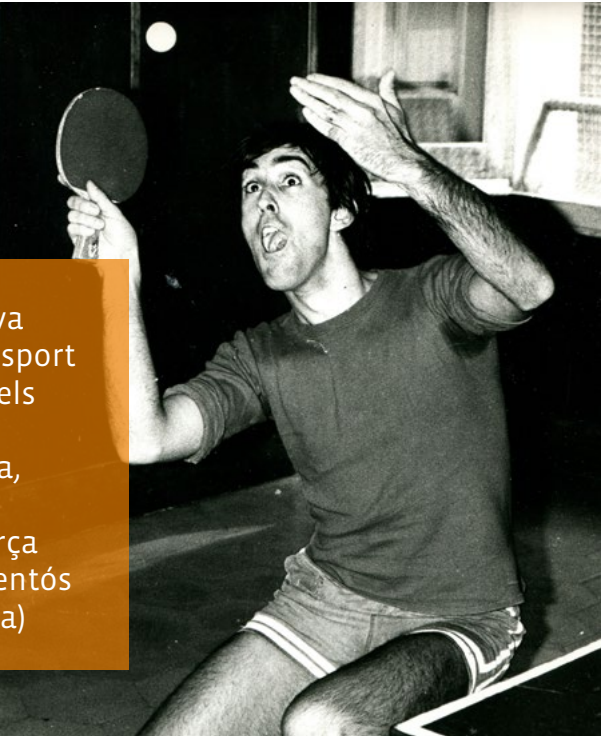
Comparativa 2001-2019. En els darrers anys, percentualment, el nombre de llicències de jugadores de tenis taula gairebé no ha variat respecte al total. Font: Consell Català de l'Esport

Sants, el Clot i Congrés

El grup de tenis taula del **Centre Catòlic de Sants** està format per uns 40 jugadors, 20 dels quals estan federats, a més d'una vintena d'alumnes a l'escola. La seva delegada Mercè Mañé es manté prudent a l'hora de parlar del creixement de l'esport, especialment entre els infants: «Si estan fent futbol i tenis taula, a l'any següent han de triar-ne un i se'n van. Costa molt enganxar-los, no deixa de ser un esport minoritari», comenta. La falta d'espais i les dificultats econòmiques no ofereixen gaires perspectives d'accedir a nivells superiors, cosa que tampoc ajuda a la popularització de l'esport. En canvi, Mañé creu que el tenis taula es potencia més en alguns pobles en què està més arrelat i on no hi ha tanta oferta d'activitat.

En la mateixa línia es troba el club **Foment Martinenc**, ubicat al barri del Clot. L'equip va iniciar-se als anys seixanta i els seus membres han anat variant, amb el nombre més gran de socis a

El tenis taula es va convertir en un esport molt popular en els ateneus als anys setanta i vuitanta, i ara ha tornat a ressorgir amb força (foto: Agustí Reventós de Lluïsos d'Horta)

principis dels 2000 i el menor durant la temporada 2008-2009. La pandèmia també els ha perjudicat: el tancament del club durant un any i mig ha fet que perdessin membres fins a arribar a la trentena actual, majoritàriament homes barcelonins d'entre 45 i 50 anys.

A l'**Agrupació Congrés** la història es remunta al 1958 amb el primer equip de tenis taula del que es té constància al barri. El club, que en aquests moments compta amb més de 50 membres, ha passat per diferents etapes, noms i espais i ha donat jugadors de prestigi. Des dels anys noranta, les categories de veterans són de les més actives, encara que els motius econòmics han pesat en el creixement, per exemple quan el 2000 els van impossibilitar ascendir a Primera Nacional.

Més enllà de la capital

Fora de Barcelona, també hi ha municipis amb equips federats de llarga trajectòria. A Esplugues de Llobregat trobem el **CTT L'Avenç**, un club que es va iniciar el 1984 i que en l'actualitat compta amb 11 jugadors de dos grups: el de veterans i el de joves. El fundador Francisco Martín Hernández remarca que «som més família que club», en part per les limitacions per arribar a gent nova. «No hem pogut créixer mai per manca d'espai i hores de sala. Els veterans d'avui som els joves dels inicis», explica.

A Montcada i Reixach trobem el **CTT La Unió**, amb seu a la **Societat Cultural i Recreativa La Unió de Mas Rampinyo**, una institució que ja tenia tenis taula als setanta. Javier Aguado, exjugador professional, va reobrir la secció el 2012, quan la seva filla va mostrar interès per aquest esport. «L'Ajuntament no ens donava lloc i aquí a La Unió ens el van oferir. Al principi teníem dues taules i hem anat augmentant fins ara que en tenim 10», detalla el que ara és

El Tennis Taula Sant Andreu utilitza les instal·lacions de la Lira de Sant Andreu gràcies a un acord pel qual tots els socis del club formen part de l'ateneu

entrenador. Amb la pandèmia van notar una baixada de socis, si bé després s'ha produït un repunt, motivat sobretot per l'escola. Actualment, el club té una cinquantena de membres entre competidors i alumnes, sobretot de Montcada però també d'altres poblacions veïnes.

Per edat, comencen amb 8 anys i arriben fins als 60 o 70, amb un buit important en la franja d'entre 16 i 30 anys. «Com a la majoria dels esports, quan ja entren a l'ESO comencen a deixar-ho», comenta Aguado. En aquest sentit, el club intenta tenir presència a les escoles, amb èpoques de més i de menys èxit: «Durant un parell d'anys vam estar fent classes a una escola, però es va deixar per falta d'espai. Cada any proposem si volen fer-ho com a extraescolar, però no acaba de sortir».

Anant cap al Vallès trobem clubs històrics com el **SCR El Ciervo**, a Sabadell, que es va iniciar als anys seixanta i a hores d'ara té una seixantena de membres, la meitat dels quals federats. Un altre exemple és L'Aliança, a Lliçà d'Amunt. És un club modest, amb 15 palistes, però federat des de la temporada 1976-1977. El membre Miquel Canadell explica que el club aglutina persones del poble i dels voltants, principalment entre els 20 i els 40 anys, tots ells formats al club. En aquest cas, hi ha hagut èpoques amb més jugadors: «A inicis del 2000 fins al 2010 vàrem tenir quatre equips, i érem més gent. Ara som dos equips i mirant de treballar per pujar nova gent». Un cop més es repeteix la fuga de talent: «Hem tingut bons jugadors que han arribat a categories superiors en altres clubs que disposaven d'aquestes categories», relata. La pandèmia també els ha fet mal: «Hem renunciat a una determinada formació

i ens hem centrat a mantenir l'estructura per a la gent del club, que han pagat totes les despeses de manteniment i de federació. Si no, es perdia tot. Ara tornem a engegar i recuperarem l'equip perdut aquesta temporada vinent». Canadell destaca la funció del voluntariat bàsic per mantenir-se i aposta per implicar el jovent i les seves famílies i per oferir cursos de formació per a monitors.

L'última parada la fem al Baix Penedès, on el **CTT La Lira Vendrellenca** porta competint des de fa 28 anys. En aquests moments tenen quatre equips, amb una vintena de jugadors oficials i alguns més que hi van esporàdicament. Des de la pandèmia han notat un augment de les persones que han mostrat interès i que de moment estan provant l'esport. En aquests moments el club no té escola com a tal, si bé n'han tingut en altres èpoques. El president del club, Ricard Martín, incideix en les dificultats per engegar-ho: «Nosaltres entrenem canalla o gent gran de forma altruista, però, si vols que n'aprenuin bé, has de tenir entrenador», explica. «Has de fer-li un

Els jugadors dels Lluïsos de Gràcia Tino Estruch i Carlos Ramos, plata i bronze, respectivament, al Campionat d'Espanya de Veterans a Cartagena (juliol de 2022)

ELS JUGADORS COMENCEN AMB 8 ANYS I ARRIBEN FINS ALS 60 O 70, AMB UN BUIT IMPORTANT EN LA FRANJA D'ENTRE 16 I 30 ANYS

L'ESPORT TÉ CABUDA EN ELS ATENEUS TANT COM A OPCIÓ D'OCI COM EN TERMES DE COMPETICIÓ

contracte, seguretat social... Els clubs més grans s'ho poden permetre, però els petits no podem.» Tot i les dificultats, Martín també destaca la unió que hi ha tant amb la resta de grups de l'ateneu («Entre les seccions

ens ajudem molt.»), com entre els propis membres del club: «Som un club petitet, ens agrada jugar i divertir-nos». Potser la clau és aquesta.

L'esport com a porta d'entrada

Marcel Esteve, responsable de l'àmbit esportiu dins de la Federació d'Ateneus de Catalunya, defensa el valor de l'esport com a porta d'entrada als ateneus, especialment per a la gent jove. Actualment, la FAC està treballant en aquesta línia amb la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC). Els altres participants han de ser els mateixos ateneus: «Volem compartir-ho amb ells, conèixer-los, saber les seves necessitats per poder donar respostes i fer aliances amb els que ja ho estan fent», explica.

El també president del Casal Societat La Principal de Vilafranca defensa que l'esport té cabuda en els ateneus tant com a opció d'oci com en termes de competició.

Esteve remarca l'oportunitat que suposen els ateneus i reivindica la necessitat d'obtenir recursos: «La majoria d'instal·lacions esportives són dels ajuntaments. Els ateneus també les tenim, amb la diferència que surten de les quotes dels associats. Calen ajudes públiques perquè es puguin mantenir».

De la pandèmia, Esteve destaca la gran feina d'adaptació que els ha suposat i en treu alguns canvis positius que s'han quedat, com ara la retransmissió dels partits en temps real perquè les famílies els puguin seguir a distància. Ara ja estan recuperant la normalitat, tot i que la crisi econòmica també ha fet mal: «Aquest és un altre repte, des de la FAC hem de lluitar perquè ningú quedi fora de la seva activitat habitual per motius econòmics», defensa.

publicitat

MANS OBERTES

Donem suport als vols humanitaris que es realitzen des de Polònia

Consulteu la informació a la pàgina web de la Fundació Universal de la Sardana

<https://fundaciosardana.cat/>

FUNDACIÓ SARDANA **FUS** OPEN ARMS SEA RESCUE CONFEDERACIÓ SARDANISTA DE CATALUNYA

Debat al GEiEG sobre la situació actual de la formació en l'àmbit ateneista

«LA FORMACIÓ HA DE SEGUIR SENT UN **ELEMENT IDENTITARI** PER ALS ATENEUS»

Text: **Arnau Sorribes**
Fotografies: **Lluís Bou**

La formació ha estat un aspecte fonamental dels ateneus des dels inicis. Van néixer com a espais de transmissió d'idees i, amb el temps, van esdevenir el nucli d'una xarxa d'ajuts mutus que tenia entre els seus objectius educar la població. L'actual situació social ha canviat, l'Estat té molt més pes en els aspectes educatius i existeixen molts llocs on poder formar-se. Volem aproximar-nos a la realitat actual de la formació dins del món ateneista. Per això, ens reunim amb els representants de quatre entitats que encara avui són referents en la matèria: Arnau Prat (Grup Excursionista i Esportiu Gironí), Roser Guiteras (Centre Ateneu Democràtic i Progressista de Caldes de Montbui), Carles Cervera (Casino Menestral de Figueres) i Lluís Montmany (Ateneu Arenyenc).

En una societat tan diferent respecte a l'època en què es van fundar, quin paper tenen actualment els ateneus en matèria de formació?

Arnau Prat: En el cas del GEiEG som una entitat que neix l'any 1919 com una entitat excursionista, en el moment de l'esclat d'aquest tipus d'associacions que barrejaven esport amb cultura i, per tant, ja neix amb una certa vocació formativa, de descoberta del país i d'estudi de la seva història. D'aquí en derivaran ràpidament altres formacions, com els cursos d'arqueologia o de fotografia, per exemple, però avui en dia el que podem trobar al GEiEG són 23 seccions, 21 esportives i 2 culturals.

Lluís Montmany: Nosaltres tot just aquest mes fem 138 anys, i podem dir que la formació no ha estat només un fet identitari del passat, és el que més ens ha revitalitzat durant els darrers 20 anys. Seguim aquí per això. Hem centrat els nostres esforços sobretot en temes culturals, des de l'ensenyament de llengües o història a com treballar amb les noves tecnologies, i hem aconseguit fer-nos un lloc entre tota l'oferta formativa, alhora que l'ateneu evolucionava: més socis, més plurals i més joves.

Carles Cervera: A Figueres al segle XIX va haver-hi un boom econòmic en ser un centre comercial molt important. Això va comportar un fort creixement de la ciutat i de la seva població, i és en aquest context en què es va fundar el Casino Menestral, referent cultural de les classes humils de la localitat, amb un objectiu clar: la formació musical. L'escola de música és el nostre signe d'identitat, és el que ens ha mantingut com a referents del territori —de forma similar a com ha explicat el company del GEiEG amb

l'esport—. I, de fet, l'objectiu és convertir-se en l'equivalent a la figura de l'escola de música municipal, que a Figueres no existeix.

LM: La relació amb l'administració és clau, sempre hi ha un estira-i-arrotonsa, una història de competència i convivència que s'ha d'intentar portar pel millor camí possible. En el nostre cas, per exemple, no entrem en la formació musical perquè ja existeix una escola de música municipal. I mantenim una relació positiva de cerca de sinèrgies, cedint espais de forma puntual per a activitats o fent feines de gestió cultural que ens demanen.

CC: Exactament, és el que hem estat buscant, pactes d'ús compartit d'espais a canvi d'un suport econòmic per recuperar la seu o similars. Pactes que, al cap i a la fi, reverteixen en la gent. L'objectiu és poder fer millor una feina sense ànim de lucre que enriqueix culturalment el municipi, en aquest cas a través de les formacions.

Roser Guiteras: Nosaltres, el Centre de Caldes de Montbui, estem actius des de 1865. L'entitat neix en un context similar als ja mencionats, per una necessitat de cultura i educació per part de la població local. I per a nosaltres no és una tema del passat, la formació ha estat un factor fundacional, sí, però també ha estat una constant i un element troncal per a l'actual projecte de l'ateneu. Sempre ha estat present i creiem que ha de seguir sent un element identitari per a les entitats com la nostra. I hi ha tres moments formatius rellevants en la història de l'entitat: l'any 1910, quan es funda l'escola masculina d'infants; l'aparició d'altres formacions de lleure pocs anys més tard, com el Club d'Escacs, que en pot ser el més destacat i que encara avui ensenya anant per les escoles; i, lligant amb el

Lluís Montmany:

«La formació no només és un element identitari del passat, és el que més ens ha revitalitzat durant els darrers 20 anys. Seguim aquí per això»

Carles Cervera:

«L'objectiu és poder fer millor una feina que enriqueix culturalment el municipi, en aquest cas a través de les formacions»

Roser Guiteras:

«Per a nosaltres no és un tema del passat, la formació ha estat una constant i un element troncal per a l'actual projecte de l'ateneu»

Arnau Prat:

«Un factor diferencial rellevant ha estat la mà estesa als socis i la capacitat d'adaptar-se a les demandes d'aquests, funcionar de baix a dalt»

present, tenim la recent creació de la universitat popular, que des de 2018 ha estat formant aquelles persones adultes amb necessitats formatives que no requereixin titulació oficial, persones que no volen o no poden —per horaris, diners, formació prèvia, exclusió social...— anar a altres centres.

Què fa especial a la formació en els ateneus per sobre d'altres opcions similars?

AP: En el cas del GEiEG, i crec que es pot exportar a totes les entitats del tercer sector, penso que un factor diferencial rellevant ha estat la mà estesa de cara als socis i la capacitat d'adaptar-se a les demandes d'aquests, funcionar de baix a dalt. He comentat abans que actualment tenim 23 seccions actives, però també n'hi ha 17 d'inactives, com boxa o vela. Si tu eres de Girona i volies fer una activitat, podies anar a la porta del GEiEG i sempre et donava facilitats. Sempre pots entrar i provar de fer la teva secció i, si va bé, segueixes; si va malament, pares. Aquest factor col·laboratiu i participatiu és rellevant, i no el trobes arreu.

CC: També en part us busquen per les instal·lacions, no?

AP: Clar, però estem en un d'aquells temes de «Què ve abans, l'ou o la

gallina?», perquè lògicament no es pot fer el pas de comprar les instal·lacions si no estàs funcionant bé com a entitat i tens gent al darrere per ampliar el projecte. Evidentment, aquí també hauríem de parlar de nou de la relació amb l'administració pública, de tenir-la més o menys de cares, i de fins a quin punt tens marge per actuar. En el cas del GEiEG podem parlar d'un cas d'èxit perquè existia una demanda que vam saber cobrir.

RG: En el cas del Centre també treballem en aquesta línia. No és tant que competim amb l'administració com que busquem complementar allò que no es fa. En el cas de la universitat popular, per exemple, busquem complementar l'escola d'adults local, que és molt potent i fa una gran feina, però que, per temes horaris, econòmics..., pot esdevenir inaccessible per a algunes persones. I, recuperant el comentari del company del GEiEG, també crec que un fet diferenciador pot ser aquesta flexibilitat que altres tipus d'entitats no permeten.

A nosaltres ens poden venir i demanar directament formació en ornitologia —si ve un mínim d'alumnat—, cursos que en altres llocs no poden fer perquè no tenen un grau previ en biologia, doncs nosaltres busquem algú amb coneixements sobre el tema, procurant la millor formació possible, i el posem a l'abast d'aquestes persones.

AP: El problema, i ho haurem patit tots, és quan l'administració pública local és la que es posa a competir doblant serveis que tu ja estàs cobrint, matant de mica en mica l'entitat en lloc d'intentar buscar sinergies que, al cap i a la fi, reverteixen positivament en la població. Volia comentar també, com un possible punt fort de les formacions als ateneus, el potencial valor afegit de ser partícip d'una entitat del tercer sector, amb el significat i els valors implícits.

Creieu que el fet de centrar-vos en el paper formatiu pot provocar que us assimilin com a prestadors de serveis

i, arran d'això, es perdi la identitat ateneïsta?

LM: No. Comporta dificultats afegides a l'hora d'aconseguir implicar a tots els nous socis, perquè a vegades la relació és menys intensa que la que podíem veure en els inicis que hem comentat del món ateneïstic, però la formació és el que ha donat vida de nou a l'entitat. Ara això és la base de la nostra identitat, de les nostres activitats i de la nostra economia, ens ha fet referents al territori. Vam començar fa 20 anys fent una formació de català i aquest any obrirem amb més de 40 cursos diferents, de filosofia i ciències a temes més quotidians, com els cursos de memòria o d'ús de les noves tecnologies per a gent gran. Sense tot això no existiria el problema de fidelitzar nous socis perquè no els tindríem. Evidentment, però, l'objectiu final és aconseguir fer bé les formacions i aportar el valor afegit del qual parlàvem. Els valors i la forma de fer ateneïsta ha de quedar reflectida en totes les nostres activitats. Un exemple equivalent seria el bar. Nosaltres el bar el tenim en lloguer, i ens va bé perquè és una font d'ingressos i alhora atrau gent, però no es queda simplement en una forma de fer diners sinó que també hi imprimim els valors i el fet diferencial fent que tinguin sempre exposicions d'art, actuacions... Que la gent sàpiga que està en un ateneu i el que això vol dir.

CC: Opino el mateix. En el nostre cas és molt clar que la formació encara és l'eix vertebrador. Fem moltes més activitats, formatives i no formatives, però podem dir clarament que, sense l'Escola de Música, el Casino Menestral no existiria. L'Escola és un fet positiu en si mateix, però, a més a més, que ens porti un important gruix dels socis és la que ens

permet mantenir moltes altres coses. La gran qüestió és com empènyer després aquestes persones a una participació més activa. En el nostre cas també hem creat sinergies amb el bar de l'entitat. Com a Escola de Música ens és molt útil tenir un lloc on els joves puguin estrenar-se actuant davant del públic, i això, alhora, atrau a més gent al bar, ja que li dona un toc especial, cultural. Hem d'integrar la formació en tots els espais de l'ateneu.

AP: I especialment, i entenc que aquest serà un tema recurrent en totes les entitats, ens preocupen els joves. Ens agradaria trobar la fórmula per atraure més gent jove i aconseguir la seva implicació, inclús pel que fa a entrar en àmbits de direcció, o que com a mínim en tinguin la intenció de cara a futur.

CC: Sí, és un altre gran tema que patim tots. D'entrada toca actualitzar-se

Lluís Montmany:

«L'objectiu és aconseguir fer bé les formacions, però aportant el valor afegit i la forma de fer ateneïsta. Que la gent sàpiga que està en un ateneu»

Carles Cervera:

«Hem d'aconseguir integrar la formació en tots els espais de l'ateneu»

Roser Guiteras:

«No és tant que competim amb l'administració pública, o amb altres centres, com que busquem complementar allò que no es fa»

comunicativament, estar presents a xarxes socials i tenir una bona web, però fa falta més. En el nostre cas, com he comentat abans, els deixem fer aquests concerts-assajos en el bar de l'entitat, això fa que se sentin els protagonistes i atrau gent del seu entorn. És un bon camí d'entrada, i de fer un primer contacte amb què és l'entitat a través d'aquestes formacions, sortir de la classe.

RG: Crec que, més enllà de la comunicació, també és crucial anar pel camí que ha mencionat en Carles, cal donar-los protagonisme, deixar-los espai perquè facin propostes, projectes... i que s'equivoquin si fa falta. Al final això serà el que els formarà i és una forma de transmetre els valors de comunitat i de gestió de què parlàvem.

Quins són els principals reptes actuals i futurs que identifiqueu com a ateneus que trebal·leu en l'àmbit de la formació?

CC: Crec que tots, en major o menor mesura, funcionem molt en xarxa, i un dels nostres principals reptes actualment és posar en ordre tota aquesta xarxa d'entitats amb les quals col·laborem: la coral, el club d'escacs, l'administració... Inclús entre nosaltres, els ateneus. Aconseguir coordinar-se de forma òptima és un repte, però també una oportunitat per a l'entitat quant a recursos de tota mena —contactes, diners en cedir espais, col·laboradors per a les nostres

activitats...

LM: Per mi, on la Federació hauria d'estar més present és en el tema de les subvencions, fent pressió a l'administració per aconseguir millors condicions o subvencions específiques a la formació, i ajudant, com ja ajuda, en tot el procés d'informar i sol·licitar aquestes. Mantenir una infraestructura que pugui acollir tot el que hem estat parlant en tema de formacions és molt costós. Parlem de temes d'administració, però també de l'edifici en si mateix. Molts necessitem una gran reforma que no podem assumir sense ajuda i que a la llarga ens pot impedir seguir amb l'activitat.

AP: Hi estic d'acord, la viabilitat econòmica és el gran problema quan tens una considerable infraestructura a mantenir, necessària per a les formacions de les quals hem parlat. Per altra part, crec que un gran repte per a les entitats com les nostres de cara al futur serà recuperar els equivalents de cadascun als conceptes 'Grup' i 'Grupisme' que he mencionat abans, el «fer ateneu», i que no quedem diluïts pels serveis en si mateixos. El fet de fer xarxa que hem mencionat podria ser un factor clau aquí. Sols, perdem la identitat.

Arnau Prat:

«La viabilitat econòmica és el gran problema quan tens una considerable infraestructura a mantenir, necessària per a les formacions»

Aquí trobaràs més temes tractats en el debat:

TERESA FERRÉ
Doctora en Mitjans, Comunicació i Cultura. Periodista cultural i docent a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Drets Humans, arxius i memòria democràtica

El desembre de 1978 sortia fum de la seu central de la Guàrdia Civil de Madrid. Era fruit de la crema massiva de documentació policial sobre investigacions a opositors al règim franquista, executada per ordre directa del llavors ministre de l'Interior Rodolfo Martín Villa. Quantes accions d'aquest tipus es van dur a terme arreu de l'Estat? Destrucció documental a banda, una de les carències més significatives pel que fa al dret a la informació és la dificultat d'accés a arxius públics i privats a la qual s'enfronten tant investigadors com víctimes del franquisme des de fa dècades. Una situació que ha estat denunciada per professionals de l'arxivística, historiadors i associacions memorialístiques des de fa anys. La seva tenacitat i feina incansable ha quedat recollida en el projecte de Llei de memòria democràtica aprovat pel Congrés dels Diputats a principis de juliol, que dedica la secció 2 del capítol als arxius i documents.

L'accés a les fonts és bàsic per avançar en la recerca sobre la Guerra Civil i el franquisme. Però no es tracta només de coneixement, sinó de complir amb els Drets Humans tal com reflecteixen els criteris de polítiques arxivístiques de la UNESCO i el Consell Internacional d'Arxius. Sense documentació que permeti a les víctimes accedir a la veritat, ser reconegudes i escatir les accions dels victimaris no es podrà avançar en termes de Justícia i Reparació. Espanya fa temps que s'ha quedat enrere respecte a altres països que van patir règims autoritaris, una anomalia pel que fa a estàndards democràtics.

La nova Llei és una oportunitat i supera la Llei de memòria històrica del 2007. Però, com ja han expressat 48 associacions, continua essent insuficient i per això van registrar deu esmenes al Congrés, una de les quals sobre la documentació. A l'espera de com evolucionarà la tramitació al Senat, cal tenir present també un dels principals esculls: la manca de mitjans, tant pressupostaris com de personal, que pateixen els arxius des de fa dècades.

Roger Buch

Polítòleg expert en associacionisme i participació ciutadana

EL REPTA D'ASSOCIAR-SE AL SEGLE XXI

«Mentre observem que la gent es continua agrupant per fer activitats, també veiem la consolidació del que anomenem “associat consumista”»

L'associacionisme, més enllà d'una forma jurídica concreta, el relacionem sobretot amb l'impuls de projectes col·lectius que tenen un sentit de permanència. Més enllà dels projectes individuals o dels projectes efímers, darrere de l'associacionisme hi ha la voluntat de fer coses plegats i que durin un cert temps.

Era la fi dels intermediaris?

En preguntar-nos pel sentit d'associar-se al segle XXI no me n'he pogut estar de recordar els debats que teníem ara fa uns vint anys. A principis d'aquest segle, quan ens preguntàvem pel futur de l'associacionisme, veiem astorats com estava canviant el món a un ritme desbocat. Observàvem perplexos com, per una banda, les noves tecnologies, sumades a un creixent individualisme, portaven cap a una supressió creixent dels intermediaris que afectava totes les esferes.

Afectava qualsevol organització que «intermediava» entre els ciutadans i els objectius que aquests perseguïen. Així observàvem la crisi dels mitjans de comunicació tradicionals: per què vull un diari si ja tinc les xarxes socials?; per què vull una agència de viatges si puc comprar jo mateix el bitllet?; per què necessito un cinema o un videoclub si me'l faig a casa a mida?; per què necessito una botiga si ho puc demanar en un clic i m'ho porten?.

I, és clar, aquest mateix raonament passava amb altres tipus d'organitzacions que perdien adherits de manera espectacular, sindicats, partits polítics o esglésies. Per què els necessitem si ja podem fer les coses directament?.

I també observàvem el fenomen que, mentre minvava el compromís amb les organitzacions, es mantenia un compromís amb les causes, i semblava que tendíem a uns compromisos més puntuals: jo soc solidari, però desconfio de l'organització, ves a saber què en farà, d'aquests diners; jo col·laboro en un projecte concret (micromecenatge) perquè sé on van els diners. O també el voluntari kleenex, d'usar i tirar, que hi és si li ve de gust un dia concret, però que no es compromet a mitjà i llarg termini.

Amb aquestes coses pensàvem ara fa vint anys quan encara no teníem Whatsapp ni Zoom, però ja

intuíem que alguna cosa grossa estava passant i que la revolució digital, sense saber exactament com, ens acabaria afectant.

Feta aquesta prèvia sobre la crisi dels intermediaris, val la pena recordar que les associacions serveixen principalment per a tres coses. En primer lloc, apleguen persones que volen fer una mateixa activitat on elles en són els protagonistes, per exemple, cantar, fer castells o fer esport de grup. En segon lloc, ajunta persones per fer activitats en què els beneficiaris són uns tercers, normalment persones que pateixen situacions de vulnerabilitat o també activitats relacionades amb la protecció del medi ambient o la promoció de la cultura. Finalment, les associacions serveixen per reunir persones que volen fer accions d'incidència política o sensibilització social, és a dir, per promoure causes o convèncer les altres persones de les bondats d'aquestes. La majoria d'entitats, de fet, acaben combinant molt sovint, sent-ne conscients o no, les tres finalitats a la vegada.

I avui, amb tots els canvis accelerats que han transformat les nostres societats, continua tenint sentit l'associacionisme entès des d'aquests tres objectius?

Associar-se per fer activitats per a un mateix.

Una ullada als comportaments de la societat ens permet veure que l'associacionisme cultural, esportiu i recreatiu continua amb una extraordinària força. Si vols viure emocions fortes, la colla castellera t'ho dona tot. I és que la cultura popular i tradicional es manté forta amb arrelament, jovent i molt lligada als barris i a realitats comunitàries.

També apareixen noves formes associatives com les cooperatives de consum o les associacions per conrear horts urbans o comunitats energètiques locals, agrupar-se per poder viure amb coherència amb uns valors determinats.

Però, per altra banda, mentre observem que la gent es continua agrupant per fer activitats, siguin més lúdiques o més transformadores, també veiem la consolidació del que anomenem associat consumista. És aquell que utilitza l'associació simplement per «consumir» una activitat cultural o esportiva, de la

mateixa manera que utilitza un centre cívic municipal o una empresa, davant la frustració dels qui de manera voluntària, i sovint amb suor i llàgrimes, mantenen viu aquell ateneu o associació que permet que l'activitat es programi.

Associar-se per ajudar als altres.

Pel que fa a les activitats per a tercers, les causes per les quals associar-se i fer aforar l'energia voluntària no només romanen sinó que n'hi ha de noves, sovint relacionades amb nous col·lectius que necessiten suport o noves situacions d'emergència ambiental que cal esmenar. Dos exemples d'associacions que he conegut recentment: una associació que ajuda a la inserció laboral de dones trans llatinoamericanes i una entitat que promou la neteja de microplàstics de les platges.

Entretant, el sector més clàssic de l'atenció social, que atén persones que pateixen situacions de vulnerabilitat relacionades amb l'exclusió social, amb l'edat, amb la salut mental o amb la discapacitat, tendeix cap a una certa racionalització amb la professionalització de la gestió del voluntariat i a la convivència cada vegada més habitual entre voluntaris i assalariats en una mateixa associació.

Aquí hem de destacar aquest enorme espai fronterer existent entre l'associacionisme pur i les entitats del tercer sector, que presten serveis de manera professionalitzada, que comencen buscant finançament per als seus projectes i acaben oferint-se i competint per prestar serveis públics. No deixa de ser paradoxal que sota la forma jurídica d'associació es trobin organitzacions, que si bé no són lucratives, funcionin a la pràctica com a màquines de prestació de serveis d'administracions públiques.

Associar-se per reivindicar.

Passen els anys i els principis a defensar continuen sent-hi i una part de la població, a part d'organitzar-se per defensar interessos de grup, també es mobilitza per defensar causes lligades a la defensa dels sectors vulnerables o per reivindicar nous drets col·lectius.

Les noves tecnologies faciliten la immediatesa i la participació individual, però per més que sigui més fàcil donar suport a idees fent un m'agrada a les xarxes

«Les noves tecnologies faciliten la immediatesa i la participació individual, però les idees acaben triomfant si es canalitzen a través d'entitats»

socials, aquestes, sobretot, acaben triomfant si es canalitzen a través d'entitats o moviments estructurats. Si tan sovint recordem la frase d'Antonio Gramsci: «Les idees no viuen sense organització», és perquè constatem que cal una certa estabilitat i solidesa per aconseguir que les bones idees quallin i la gent s'acabi sensibilitzant o acabin regulant-se determinades polítiques públiques...

En aquesta línia, hem anat veient la consolidació d'un gran ventall d'organitzacions de segon nivell, xarxes, taules, federacions i confederacions que han posat mètode i formalitat a la pràctica de la incidència política consolidant-se com a autèntics representants de l'associacionisme en els seus diferents àmbits.

I passen els anys, i l'associacionisme continua!

En definitiva, amb aquest breu repàs d'algunes tendències actuals de l'associacionisme, constatem com, aparentment, les transformacions que ens preparava el segle no han canviat el sentit que té l'associacionisme, ja que continuen vigent els seus tres grans objectius: agrupar-se de manera més o menys estable, tant sigui per preparar activitats per a un mateix, per donar suport a col·lectius desfavorits o per demanar que la societat canviï.

Per tant, almenys pel que portem de segle, sembla que les associacions tenen prou capacitat d'adaptació i superen prou bé la crisi dels intermediaris. Això sí, caldrà que vetllin per mantenir el seu esperit associatiu tot mantenint la seva base social i no caient en la temptació de convertir-se en entitats de serveis. No sabem que s'esdevindrà, però, per ara, l'associacionisme continua gaudint de prou bona salut...

«Les transformacions que ens preparava el nou segle no han canviat el sentit que té l'associacionisme»

ELS ATENEUS SOM ESSENCIALS! PREMSA DE PROXIMITAT

La FAC celebra la segona edició de les jornades de debat sobre els ateneus. Enguany, la temàtica se centra en la premsa de proximitat i la seva relació amb les associacions socioculturals, a fi de cercar maneres de tenir més ressò a la premsa local i comarcal. El projecte va començar amb una trobada a l'Ateneu Unió de la Colònia Güell i seguirà amb debats territorials aquesta tardor.

X BECA DE RECERCA HISTÒRICA TERRA D'ATENEUS

La FAC i l'IRMU convoquem la *X Beca de recerca històrica Terra d'Ateneus*, amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat i Arç Cooperativa. La convocatòria promou l'estudi de la repercussió social de l'ateneisme en un territori concret, està dotada amb 4.000 € i l'edició de l'estudi a través de la col·lecció *Terra d'Ateneus* de l'Editorial Afers.

CICLES ARTÍSTICS ALS ATENEUS DE GIRONA I LLEIDA

Alter Arts i Vesprades són les activitats artístiques dels ateneus de Girona i Lleida, respectivament, per a aquesta tardor. El primer cas és un cicle d'expressions artístiques alternatives itinerants, que inclouran espectacles de màgia, poesia, circ i música folk. El cicle de Lleida celebra la seva segona edició, la qual promou concerts de músics emergents de la província.

publicitat

1

+

1

=

Consell

de la República

Catalana

Ajuda'ns a ser més forts, porta un nou registrat!

www.consellrepublica.cat

Xavier Vila

Entrevista al secretari de Política Lingüística, a l'Ateneu Santcugatenc

«A Catalunya, el català hauria de *ser primus inter pares*»

El responsable de Política Lingüística reflexiona sobre l'estat del català avui i explica algunes de les accions que duu a terme la Secretaria, com el Pacte Nacional per la Llengua i el Cens d'Entitats de Foment de la Llengua Catalana.

Text i fotografia: **Sílvia Espinach**

Quin és l'objectiu del Pacte Nacional per la Llengua?

Han passat molts anys d'ençà que vam començar el procés de normalització lingüística i hi ha noves realitats que hem d'analitzar. Les polítiques lingüístiques són multicausals i necessiten que tots els agents ens alineem, per això, l'objectiu del Pacte és crear el màxim consens per generar accions positives que engeguin cercles virtuoses que facin que la llengua es regeneri. El Pacte té tres grans fases. Una primera, en la qual vam encarregar un informe a un grup d'acadèmics perquè fes una lectura de quina era la situació de la llengua. Després vam començar amb el procés participatiu, en el qual hem explicat els resultats de l'estudi, hem fet taules rodones, jornades i altres sessions, perquè la gent pogués explicar quina és la situació de la llengua en diferents àmbits. I ara entrarem en la tercera fase del Pacte Nacional, la de redacció, en què elaborarem un document que ens ajudi a posar els fonaments de la política lingüística dels pròxims anys, la qual no volem que depengui del color d'un partit o altre.

Quina importància té el Cens d'Entitats de Foment de la Llengua Catalana?

És un indicador de la vitalitat de l'interès per la llengua. On no només hi ha associacions de defensa de la llengua, sinó també les que viuen amb normalitat amb la llengua. Tots els espais de normalitat d'ús de la llengua que puguem crear són espais que l'enforteixen. Quan la nostra llengua de funcionament és el català en el dia a dia i en les nostres publicacions, donem suport a comportaments que fan que els nouvinguts entenguin que és bo que aprenguin i es posin a parlar el català.

Has publicat l'estudi *Català, youtubers i instagramers. Un punt de partida per promoure l'ús de la llengua*. Quines idees creus que serien interessants que coneguessin els ateneus?

Vivim en un món de creació, el qual haurem d'anar aprenent a gestionar. Crec que els ateneus tenen una mica d'espai per córrer, perquè com a centres culturals han de poder donar l'oportunitat als creadors digitals de fer-se visibles. Hi ha dos tipus de creadors digitals, els que no busquen viure d'això i els que cerquen la

monetització. Els primers necessiten ocasions per entrar en contacte amb gent com ells mateixos i hauríem de ser capaços de fer emergir aquest col·lectiu de microinfluenciadors, aprofitant aquestes xarxes per avisar que hi ha gent que està creant en català. A més, aquests poden ser aliats dels ateneus, ja que ens poden ajudar a arribar a adolescents i joves pels seus canals habituals.

Com creus que hauria d'actuar un estat, com l'Espanyol, que té llengües cooficials?

A Catalunya, el català n'és la llengua oficial. Durant els darrers quinze anys, des de Madrid ens estan infiltrant una diferenciació entre el castellà com la llengua oficial i les altres com a llengües cooficials. Això és fer trampa, perquè estan fent servir cooficial per dir suboficial. Les llengües, per sobreviure, necessiten tenir un estat o propi o propici. Portugal és un estat propi del portuguès, la llengua de funcionament per defecte i l'única que hi ha. Bèlgica té dues llengües pròpies, el francès i el neerlandès, i els reis de Bèlgica, quan celebren el Nadal, fan una felicitació en francès impecable i una en neerlandès impecable. S'hauria de tractar el català com una llengua que és la pròpia dels territoris de parla catalana, i que, per tant, ha de ser *primus inter pares*.

Quina és la perspectiva per al català per als pròxims anys i quin és el desig?

El desig és que s'acceleri el procés d'aprenentatge i ús de la llengua a tots els àmbits i que no es problematitzi, sinó que més i més població de Catalunya que hagi vingut de fora adopti el català com una de les seves llengües, el faci servir i el domini, i que el català torni a ser llengua comuna dels territoris de parla catalana. Cosa que es pot fer en un marc de plurilingüisme, per descomptat. No sé què passarà perquè no tinc la bola de vidre, però sí que sé que hem de prendre decisions.

Llegeix l'entrevista sencera aquí

Plaça Prim de Reus ©GPG

Text: Glòria Prunés

REUS, UNA CIUTAT AMB GENI

La capital del Baix Camp no s’entén sense parlar de Modernisme, de Gaudí... i de vermut! Us animeu a fer una escapada «genial»? La M. Carme Just, membre del Consell Directiu del Centre de Lectura de Reus, directora de la biblioteca de l’entitat, mestra i historiadora, ens acompanya en aquesta passejada en què coneixerem alguns dels ateneus reusencs més emblemàtics.

Si arribem en tren o en bus, baixem pel carrer **Llovera**, on ja veiem les primeres façanes modernistes i algunes noucentistes que marquen el caràcter d’aquesta bonica ciutat. Fem una primera parada al **Palau Bofarull**, actual seu de la Diputació a Reus, i de l’Escola i Conservatori de Música de Reus, on la visita al Saló Noble és obligada. També hi ha una sala d’exposicions amb una programació de diferents activitats d’entitats culturals del territori i un espai on exposen artistes catalans.

Molt a prop, a la **plaça Prim** -que rep el nom del general Joan Prim, un dels fills il·lustres de la ciutat- s’hi ubica el **Teatre Fortuny**, nascut el 1882, impulsat per la burgesia reusenca per la necessitat de dotar Reus d’un teatre equiparable al de les primeres ciutats catalanes.

A dos minuts, trobem l’**Orfeó Reusenc**, entitat fundada el 1918 que compta amb un teatre construït l’any 1926 i remodelat a finals dels anys 80. Des de l’Orfeó, en tres minuts de passeig, arribem al carrer

Monterols, popular eix comercial —ja ho diu la dita: «Reus, París, Londres i el carrer de Monterols»—, on descobrim més cases modernistes, la majoria obra de l’arquitecte Pere Caselles. Aquest carrer connecta les dues places reusenques més emblemàtiques: Prim i **Mercadal**.

Considerada el punt neuràlgic de Reus, la plaça Mercadal alberga l’**Ajuntament**, el **Centre Gaudí** i la **Casa Navàs**, i està situada sobre un **refugi antiaeri** de la Guerra Civil, que es pot visitar en ocasions puntuals. Al llarg de gairebé un segle, la plaça va acollir el mercat que li dona nom. Encara es poden veure plaques a les llambordes amb la numeració de les parades que hi havia a mitjan segle XIX.

Molt a prop, al número 15 del carrer Major, hi ha el **Centre de Lectura de Reus**, creat el 1859, en un edifici que fou dels marquesos de Tamarit i que el mecenes Evarist Fàbregas va comprar, reformar i donar a l’entitat.

Passem per l’**Església Prioral de Sant Pere**, d’estil gòtic tardà, i enfilem cap al **carrer de**

la Font — el més vell de Reus, nascut quan encara no hi havia ni les muralles —, que ens portarà fins al Raval de Robuster, on se situen la **Germandat de Sant Isidre i Santa Llúcia** i el **Centre d’Amics de Reus**, el més antic i el més recent, respectivament, dels quatre ateneus de la nostra ruta.

Una associació acollidora

Les activitats principals actuals de l’**Orfeó Reusenc** són el cant coral, la música (incloent-hi la formació per a infants de 0-3 anys), el teatre i el ball de bastons. Albert Bermúdez, el jove president de l’entitat, explica que «a la ciutat de Reus, l’Orfeó aporta un valor cultural, però també social i ciutadà, ja que històricament hem sigut una associació acollidora de persones de qualsevol origen i nivell socioeconòmic». Bermúdez també destaca que «tot i ser una entitat antiga, ha estat pionera en tenir dones al capdavant de la junta directiva com a presidentes i vetllem per la paritat i la igualtat entre homes i dones». **Més informació: www.orfeoreusenc.cat**

Un ateneu de gairebé de 700 anys

Coneguda com «Els pagesos», la història de la **Germandat de Sant Isidre i Santa Llúcia** fins i tot és desconeguda per a molts reusencs. El seu president, Josep Maria Vallès, explica, orgullós, que «el primer document en què es fa referència al nostre ateneu és una acta notarial de 19 de març de 1327». Algunes de les curiositats d’aquest ateneu: un dels passos de Setmana Santa més antics, dues butlles papals i una imatge de Santa Llúcia policromada del segle XIV. Ara són un hotel d’entitats amb grups de teatre, grallers, una associació de fotografia, una coral, un esbart i ball de bastons, un grup de dansa acrobàtica i escoles d’actors. **Més informació: www.salasantallucia.es.tl**

Mig miler d’activitats l’any

El **Centre de Lectura** continua tenint com a objectiu principal el mateix que en va motivar la seva fundació: fomentar la cultura a Reus i al país. Promou unes 500 activitats a l’any: recerca, art, història, ciència, literatura, música, sociologia, excursionisme, cinema... Disposa de més de 800 obres d’art, sales d’exposicions, sala d’actes i escoles de dansa, música i idiomes. Mereixen un esment a banda el Bartrina, teatre a la italiana construït el 1905 i restaurat el 1995, amb 500 localitats, i una biblioteca que és una autèntica joia, amb 270.000 llibres, entre ells 22 incunables i diversos llibres dels segles XVI, XVII i XVIII. **Més informació: <http://www.centrelectura.cat>**

Casa natal del pintor Marià Fortuny

Com afirma el seu secretari, Joan Ciurana, el **Centre d’Amics de Reus** «obre les seves portes a tot tipus de manifestació cultural i associativa que pugui néixer a la ciutat, acollint entitats que poden desenvolupar la seva activitat mantenint la seva identitat». Amb projectes nous i engrescadors a la vista, aquest ateneu sorprèn per la quantitat de singularitats que alberga: la Sala Fortuny, la Sala dels Galls —una col·lecció de més de 700 peces sobre aquest animal—, un dibuix original fet per Fortuny amb 10 anys, la Biblioteca amb més de 4.000 volums i és la seu, entre altres, de l’associació reusenca de futbol-botons. **Més informació: <https://centredamicsdereus.cat/>**

ALGUNES RECOMANACIONS.

El Josep Maria, l’Albert, el Joan i la M. Carme ens suggereixen:

Ens fem una selfie/foto?

► Tots quatre coincideixen, sense dubtar: qualsevol racó del nucli antic de Reus, especialment, a la plaça Mercadal, davant la Casa Navàs, un bonic exemple del nostre Modernisme.

Amb els més petits

► El Josep Maria, el Joan i la M. Carme proposen el Gaudí Centre i, si aneu per Nadal, l’Albert assegura que no ens podem perdre *Els Pastorets: Belluguet i Bieló* al Teatre de l’Orfeó.

No marxis sense fer un vermut a...

► El Josep M. i el Joan ens recomanen el Museu del Vermut (amb més de 6.000 articles relacionats amb aquest licor) i la M. Carme, qualsevol de les terrasses de la plaça Mercadal.

Més detalls de la ruta i enllaços d’interès:

Montserrat Jané

Taquillera del Foment de Molins de Rei

L'ETERN SOMRIURE DE LA TAQUILLERA

Text: **Víctor Porres**

Fotografies: **Eric Tafalla**

Les persones que treballen dins de la taquilla no només tenen cap i espatlles. Encara que no es vegin, també tenen cames i una vida més enllà d'aquells tres metres quadrats. Una vida que, segurament, ens sorprendria, com la de la Montserrat Jané, que és intensa i curiosa en molts aspectes. Després de més de 50 anys atenent amablement el públic del Foment, és tot un referent tant dels socis de l'ateneu com dels veïns de Molins de Rei.

L'emoció d'anar al teatre es viu molt abans d'alçar-se el teló. Els moments previs a assegurar a la butaca també formen part de l'estimulant experiència, i tot s'inicia en l'instant que compres l'entrada. Si ho fas a la taquilla, et trobes amb una persona darrere el vidre que t'assessora i t'ubica en el millor seient possible perquè gaudeixis de l'espectacle. En la majoria de casos, són treballadors amb destresa tractant al públic i, en el cas de la Montserrat Jané, amb un llarg recorregut i solvència contrastada: dels 102 anys d'història del Foment Cultural i Artístic de Molins de Rei, ella en porta més de la meitat sent la seva taquillera.

Tot va començar quan la seva mare, que era taquillera al cinema Garbí, la va animar a ocupar la vacant de la taquilla del Foment. Ella ja treballava durant la setmana com a administrativa a la fàbrica tèxtil Ca n'Iborra, però a casa anaven justos i una feina de cap de setmana podia contribuir a millorar l'economia familiar. Des de llavors, la taquilla del Foment ha estat una ocupació permanent durant tota la seva vida, mentre que de treballs de dilluns a divendres n'ha tingut molts altres, des d'un laboratori farmacèutic

la gent acudia en massa al teatre i comprava les entrades en metàl·lic, obligant la taquillera a guardar els diners a la paperera, perquè no li cabien a la caixa. Tot i això, als seus 81 anys, la Montserrat segueix gaudint de la seva feina, tant pel tracte amb el públic —ella mateixa reconeix que li agrada molt xerrar, i a vegades es formen llargues cues— com per les experiències extra que li aporta el lloc de treball, que li ha permès conèixer en persona artistes que admira, com Julio Bocca, Elena Gadel, Joan Pera o Manu Guix.

De fet, sempre li ha fascinat veure de prop famosos que triomfen als escenaris o a la gran pantalla. Se li il·luminen els ulls quan recorda l'emoció de veure, a la Setmana del Nou Cinema Espanyol de Molins de Rei, actors i actrius de moda a finals dels anys seixanta, com Paco Rabal, Fernando Rey, Conchita Velasco i Julián Mateos. Això sí, una de les anècdotes més especials —i un pèl incòmoda— la va tenir amb Joan Manuel Serrat quan havia de fer un concert al Foment. Ella, admiradora de tota la vida del cantant, va anar al camerino per demanar que li signés un llibre i, quan va obrir la porta, se'l va trobar en calçotets; una imatge que, segurament, l'acompanyarà de per vida, igual que la del dia que la van convocar al Foment i ella es pensava que era per acomiadar-la, quan, en realitat, li havien preparat una festa sorpresa per commemorar els seus 50 anys com a taquillera de l'entitat.

Una vivència que rememora amb un somriure picardiós és quan el Foment tenia una discoteca i ella n'era també la taquillera. En aquella època, no hi havia sessions de dj internacionals, però sí que hi actuaven els cantants que ho petaven, com La Trinca o Georgie Dann amb els seus *hits* estiuencs. La Montserrat era molt popular entre els assidus a la disco i, fins i tot, va acabar anant al casament d'un client amb qui havia fet amistat.

I és que, per a ella, tot i que ha viatjat molt, el Foment sempre ha sigut casa seva. I, per a la gent de l'ateneu, ella n'és l'ànima de l'entitat, tota una institució que segueix al peu del canó atenent amablement el públic i esdevenint allò que actualment s'anomenaria «ambaixadora de marca». Assegura que està contenta amb la vida, perquè ha pogut fer tot el que ha volgut fer. Quina sort per als molinencs que hagi volgut ser taquillera!

a Barcelona fins a una galeria d'art a Sitges —on va vendre-li un quadre a l'exentrenador del Barça Louis Van Gaal—, passant per un videoclub, una botiga de dietètica, la cura d'una senyora gran...

L'ambient del Foment i la feina de taquillera han canviat molt en aquests darrers cinquanta anys. Ara hi ha molta venda anticipada per internet, però abans

Pablo Larraz

Entrevista al director de l'Orfeó Català i director artístic de l'Escola Coral, als Lluïsos de Gràcia

“M'AGRADA MOLT HAVER POGUT GUIAR GRUPS I VEURE QUE LA GENT ÉS FELIÇ CANTANT”

Text i fotografia: **Sílvia Espinach**

Apassionat per la seva feina i les persones que l'envolten, aquest setembre pren les regnes de la direcció de l'Orfeó Català i en redefineix la seva estructura i funcionament.

Com encares el repte d'esdevenir el nou director artístic de l'Orfeó Català?
Amb una barreja d'il·lusió i responsabilitat. Sempre que m'endinso en un projecte, he de tenir clar què és el que hi puc aportar, perquè, si no és així, no l'agafo. Vull ser conscient d'on soc, quines són les meves limitacions i quin paper hi puc jugar. En molts aspectes no em canviarà gaire la vida, perquè fa anys que formo part de l'Orfeó.

Cors infantils, joves o adults, amb què et quedes?
De les coses que em fan més feliç és veure com els joves i la canalla creixen i troben un espai on se senten a gust, i on els puc ajudar a potenciar les seves capacitats. La meva primera experiència va ser als Lluïsos dirigint nanos de cinc i sis anys, quan tot just acabava d'estudiar Magisteri, i després vaig començar a dirigir cors joves. Ara ja tinc quaranta-dos anys i la vinculació amb ells canvia, perquè encara que el meu bagatge musical és molt més ampli, no tinc

la mateixa energia. Els adults m'agraden també, encara que és una altra història, però les exigències van pel mateix camí. Jo sempre dic que a l'Orfeó Català o al Gracienc no deixo de ser el Pablo, mestre de Primària, perquè al final els objectius, educativament parlant, són similars.

Quin record tens dels Lluïsos de Gràcia?
Els anys de Violet van ser una de les etapes més especials de la meua vida. Vaig créixer musicalment i vaig aprendre a dirigir. Vam coincidir un grup de gent jove que estàvem molt motivats, i encara avui són dels millors amics que conservo. Dirigiem el cor infantil i després anàvem a cantar a Cantiga, als cursos de direcció, a la muntanya, ens relacionàvem amb les famílies i jo feia classes de solfeig, també. A més, vaig estar de monitor de campaments durant aquells anys.

Què t'aporta, avui, haver passat per aquestes corals?
Les ganes de compartir i l'estima per les persones amb qui et relaciones. Tot plegat va ser molt idíl·lic, perquè en Pep Prats és un gran líder, i amb ell vaig aprendre a guiar una família. Jo crec molt en el voluntariat, i això era totalment voluntari. Érem deu directors en el cor infantil, perquè teníem més de cent nens i nenes. No em vaig plantejar mai que seria director, jo volia ser mestre, però vaig descobrir el cant coral i

vaig voler seguir aprenent a dirigir. La vida m'ha portat fins aquí i em sento afortunat.

Has volgut explorar mai la teua faceta com a solista?
Quan dirigeixo em trobo sovint cantant amb el cor, per això, fa uns anys vaig decidir estudiar cant, per poder aportar més als cors, tenir més recursos i més seguretat. A vegades em convidaven a cantar i jo pensava que, encara que tenia facilitat, m'hi havia de posar de debò. Tanmateix, és una cosa difícil de compatibilitzar. Quan estàs dirigint et casques una mica la veu, perquè fas sorolls i gastes molta energia.

Director o cantant, què vindrà després?
Tinc clar el que estic vivint ara és una etapa, com a mínim a l'Orfeó Català, i que en el moment que no pugui o l'entitat cregui que el projecte ja està esgotat, seré feliç d'haver pogut fer les meves aportacions. Llavors, potser també podré cantar. A vegades estic dirigint i m'estic cantant a sobre, però això és bo, perquè vol dir que m'apassiona el que faig.

Descobreix altres detalls interessants de la carrera de Pablo Larraz aquí:

publicitat

La família Sans Lloveras ha pogut tancar el dol després de 83 anys buscant en Josep, desaparegut a la Guerra Civil.

Si tens algun familiar desaparegut durant la Guerra Civil i el franquisme inscriu-lo al **Cens de persones desaparegudes** i apunta't al **Programa d'identificació genètica**.

justicia.gencat.cat/tancareldol

TEU TAMBÉ POTS TANCAR EL DOL.

CERCLE DE CULTURA: UN ESPAI DE DIÀLEG I DE DEBAT EN FAVOR DE LA CULTURA

Els socis i les sòcies són l'ànima del Cercle de Cultura, en són membres sobirans, i donen entitat i prestigi a la institució.

Recolzen i participen activament de totes les iniciatives i activitats impulsades des de l'entitat.

Fes-te'n soci / sòcia

www.cercledecultura.org

@cercledecultura

